

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
FERİT CELAL GÜVEN
GÜNGÖR ÖZMEN
Jean—Paul Sartre —
SELÂHATTİN HILAV
METİN ELOĞLU
CAHİT İRGAT
ÜMIT YAŞAR
MEHMET SALİHOĞLU
BEHİÇ DUYGULU
DR. SEDAT PINAR
Boris Palotai —
GABRIELLA KALMAN
HÜSNÜ MİNGENLİ
T I R A J E
OĞUZ TANSEL
SADIK DENİZ
HALİL KOCAGÖZ
SEVİ KOCAGÖZ
NİL METEOĞLU
ŞAHİN CANDIR
RUŞEN HAKKI
SUZAN GÖKÇEK
RAUF AYBEY
RIZA GERÇEK
SİYAMİ ÖZEL
Hilda Doolittle —
TALÂT SAİT HALMAN
Bach İlen —
ENGİN AŞKIN
M. AGÂH ÖNEN
ERGÜN EVREN
MAHİR ERSİN GERMEÇ
NEDİM ORTA
AYTEN UYAN
Viktor Bekov —
İLHAMİ EMİN
PIYALE GÖNÜLTAŞ
S. YAVUZKAPLAN
ERHAN TİĞLİ
İHSAN TOPÇU
GÜLER GÜNGÖR
BEKİR ALAN
NAZMİ ŞENTÜRK

(Bilmeden - İstemedem)

Hüsnü Züher

güney güney güney güney güney güney

SAYI : 40

OCAK 1971

250 Krş.

KITAPLAR □ HALİM UĞURLU □ DERGİLER

HALKEVLERİ DERGİSİ

Ülkemizde yaygın ve belki de etkin olan gizli yasalar var. Bir kişi veya bir kurum, nerde ne zaman ülke adına, ulus adına yola çıksa hemen gizli yasa uygulayıcıları, bu kalemin silâhlarıyla karşıya dikilir, yol-cuyu çelmeler. Çoğu kez en ülkücü kişi kılığında, en devrimci biçime hızla geçebilirler. Aslında "hiçbirşey" olan, en gözalıcı giysilere bürünen, insanlık adına utanç verici yaratıklar dır bunlar.

Zaman zaman elinizi sıkır, "Hörmetler" der. Boynunu sağa, sola kıvrırır konuşurken. Yüz çizgilerindeki sahtecilikle, gözlerinin şeytanca anlamı bir-birini tamamlar.

Onun elinde ya bir basın organı vardır. Ya da devletin gücü veya etki alanı. İşte bu olanaklar içinde yüzünüzce at koşturur. Basın organıysa, kendisinin de bir kamu görevi yaptığının bilincini kavramamıştır. Pis çıkarları için araç yapar o organı. Hem en aşağılık biçimde.

Devletin gücü elindeyse, u-nutur halk ile devletin iç içeliğini. Kendi amacı için kullanır. Ne amacı? Amacın amaç olabilmesi için kamu faydasına, ulusun geleceğine ve vicdanına uygun düşmesi koşullarını anlamamıştır bile.

Masanızın başında çalışırken bir telefon sesi sizi bir göreve çağırır. Bu görev bir ücret karşılığı da olmayabilir. Koşarsınız işe, Evinizi, geçim kaynaklarınızı, asıl eğilimlerinizi bir yana itersiniz. Tüm güçlerinizi "seferber" edersiniz. Neden? İçinizde yılların biriktirdiği bir iş yapma tutkusu vardır. Fırsat çıkmışken, eksiksiz yapayım diye geceyi gündüze katarsınız. Ama karşınıza yavaş yavaş düşman kuvvetler yığılmaya başlar. Boy boy, renk renk...

Oldum olası korkarım bu gizli düşmandan. Yılarım. Tiksinirim. Tükürmek için yüzünü çevreleyen perdeleri bir türlü aralayamam. Kızgınlığımla başbaşa kalırım.

Adı ve sanı belli o kadar düşman kurum var ki, ortalarında, hiçbiri bu kaygan vücutlu ve kaypak düşman kadar zararlı ve yıkıcı olamaz ulus için. Bu düşman mutfağımızdadır. Hangi aşınıza ağı karıştıracağıni bilemediğiniz için, her yemeğinize korkuyla bakarsınız.

Bütün bunları neden yazıyorum?

Halkevleri Dergisi 5 yıldır şu veya bu biçimde çıkıyor. Okullara, kitaphıklara, kurumlara gider, Maliye Bakanlığı Halkevlerine 250 bin liralık yardım yapar. Resmî kuruluşların da 1200-1300 aylık aboneleri var.

1970 Haziranında yapılan halkevleri kurultayında genel başkan ve 10 kişilik genel merkez yönetim kurulu değişti. Yeni gelen kadro Halkevleri tüzüğüne devrimci ve ATATÜRK'cü niteliğini, doğru ve gerekli olarak işler hale getirdi. Ve ön plâna çıkardı. İşte olanlar da ondan sonra oldu. Yukarıda sözünü ettiğimiz, başını sağa sola kıvrarak konuşan kişi harekete geçti. Resmî kuruluşlarca yapılan 1200-1300 aylık aboneleri yeniletmedi. Ayrıca Bakanlıkça yapılan yardımı 250 bin liradan 25 bin liraya indirtti. Yeni kadronun suçu, dergiyi devrimci ve A-

TATÜRK'cü bir doğrultuya yöneltmek. Oysa derginin ve yeni kadronun benimsediği bu yol, Halkevleri tüzüğüne başlıca yoludur. O, bakanlığı ve resmî kuruluşları fitilyene söylemeli :

— Kurultayda söz aç bu devrimci niteliğin aksine. Devrimciliği, ATATÜRK'çülüğü istemiyorsan, gündeme aldır ve tezini. Tartışsın. Sen haklısan tüzük yeniden yapılsın.

— Hayır... Fitçi, o zaman devrimcidir. O, yapacağını arkadan yapar. Kendi yıkanmış beyindeki fikir kırıntılarını, faydalı olan. Ne bir dünya görüşüne sahiptir. Ne bir insan duyarlılığına... Günöbirlikçi, çıkarıcı ve çok yüzlüdür. Herhangi bir insanın salt ulus ve yurt için çalışabileceğini anlamaktan bile yoksundur.

Mehmet Salihioğlu'nun bir tümcesiyle bağlayalım sözü : "Yarımlar; Kemalist devrimci-

lerin, yani gerçek ulusçuların, halkçıların, uygarlık savaşçılarıdır."

DOSTLARIMIZIN VE SAYIN OKURLARIMIZIN YENİ YILLARINI KUTLAR. ESENLİKLER DİLERİZ.

BİZE GELEN KİTAPLAR

BEKTAŞI DEDİKLERİ — Bektaşî Fıkraları'nı Metin ELOĞLU ile Oğuz TANSEL şiirleştirmişler. "Bektaşilik ve Bektaşî Fıkraları" üzerine Per-tev Naili BORATAV'ın uzun bir önsözü var kitabın başında. Kapak ve iç desenler Abidin DINO'nun, kitap düzeni Ümit YAŞAR'ın, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan. Ederi 10 lira.

Bayan ozanlarımızdan Güner CEYLAN, "Buz Çiçeğim" den sonra ikinci şiir kitabı ATEŞ AĞACI'nı yayınlamış. Kerime NADİR'in önsözü, Nurullah BERK'in kapak ve iç desenleri. 1'inci hamur kâğıtta 3 forma 5 TL. (İsteme adresi: P. K. 109 Aksaray — İST.)

Pelin İz ERDEM 1961 doğumlu. İlk şiir kitabı KEDİLER'i Samsun'da bastırması ve bize de yollamış. Pırpır eden u-facık yüreğinde kocaman insan sevgisi taşıyan Pelin, Güney'de zaman zaman şiirlerini okuduğunuz Özdilek ERDEM arkadaşımızın kızıdır. (1 liraya satılan KEDİLER, P. K. 50 Samsun adresinden edinilebilir.)

UYANIŞ TÜRKÜLERİ, Ali BEKTAŞ'ın şiir kitabı. Ufak boyutta 104 sayfa, 250 kuruş. (İsteme adresi : Ali Bektaş, Gönen Köyü — Isparta)

GÜNEY, birinci cilt sayıları	12 TL
GÜNEY, ikinci cilt sayıları	15 TL
GÜNEY, üçüncü cilt sayıları	30 TL
HÜZÜN ÇIKMAZI, şiirler — P. Gönültaş	4 TL
NISAN YAĞMURU, şiirler — C. Arabacıoğlu	5 TL
GÜLDESTE, antoloji — 12 forma ciltsiz	5 TL

bütün tasarruflarınız için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney : 103

Basın 60101 - A. 20150

BEKTAŞI DEDİKLERİ

Şiir Diliyle
Bektaşî Fıkraları
METİN ELOĞLU
OĞUZ TANSEL
İş Bankası
Kültür Yayınları
10 Lira

YENİGÜN

SANATA HER GÜN
TAM SAYFA AYIRAN
GÜNLÜK TEK GAZETE

ADANA'NIN TARİHSEL BAYRAĞI

★

Ferit Celâl Güven

Adana kurtuluş tarihinin destanlaşmış bir bayrağı var. Bu bayrak 5 ocak 1922 tarihinden bugüne dek, her kurtuluş yıldönümünün sabahında, saat kulesi ile Ulucami minaresi arasında, Adana'lıların heyecanlı gösterileriyle çekilir.

Yarım yüzyıla yakın bir süre içinde Adana savaşçılarının birçok yiğitleri ya sessizlik içinde göçüp gitmişler, ya da ödevlerini yapmış olmanın gönül rahatlığı içinde köşelerine çekilmişlerdir. Bu yüzden de gerçeklere uymayan belgesiz, kişisel anılar ortaya sürülmüştür. Bu bayrak sorunu da, bunlardan biri olmuştur.

Doğrusu şöyledir: Aradan uzun yıllar geçtiği için tarihi günü gününe anımda değil; Suriye, dolayısıyla Fransızların el altında bulunan bölgelerin, bir kolunu Çanakkale Savaşlarında kaybetmiş general Gouraud -Guro. adında geniş yetkili bir komutanı vardı, bu general Fransız birliklerini batıdan geçirmek için Adana'ya gelecekti.

Şehirde olağanüstü bir kaynaşma var. Taklar kuruluyor yer yer, köşebucak murt yeşillikleriyle donatılıyor, bayraklar çekiliyor, hele Ermeni çarşı ve mahalleleri Ermeni bayraklarıyla süsleniyor, özbeöz bir Türk yurdu olan Adana'da yetmiş ulusun bayrakları sallanıyor ama Türk bayrakları sandıklarda saklı.

Top ve mızık sesleri bir bıçak acısıyla

SENİ BEKLEMEK

Hiç beklemediğim bir sıra gel
Ağzın yine öyle dar mı
Örneğin mendilimi yıkarken
Mendil yerine suyu asarım
Söyle ne yaparım ben

"Kırdın kalbimi" dediğime bakma
Yine gözlerin bahar mı
Vuruyor bak doludizgin
Hem sen akıllı kızsın
Kırılan şeyden ses çıkar mı

Dargınlığım kendi kendime
İlk ellerin var mı
Gülüştüne katılırım-bilemezsin
Ağlayışına
Gözlerim avuçlarımda saklı

Hiç beklemediğim bir sıra gel
Dizlerinde ak güller açar mı
Örneğin seni beklerken
Oturur beraber bekleriz
Beklemek bu kadar güzelken

Güngör ÖZMEN

5 ocak 1922'de, Adana'nın tarihsel bayrağı.
(Ferit Celâl Güven'in arşivinden)

yüreklerimize işliyor. O yıllarda Adana aydın ve gençlerinin bir kulübü sayılan bir "Şafak Bahçesi" vardı; General bu bahçenin önünden geçerek hükümet konağına gidecek, Adana'nın ileri gelenlerini burada kabul edecekti. Bu bahçenin karşısında, bugünkü Çocuk Esirgeme Yurdu'nun yerinde (Medresetül Hilafetül Âliye-tül Osmaniye) adında bir medrese vardı. 10 - 12 yaşlarında kimsesiz çocuklar burada barındırılırdı. Medresenin müdürü Şeyh Fani adında, her dönemin ileri gelenlerine kasideler düzüp okumakla ad yapmış bir ihtiyar. Bu adam, sırtları kara latalı, başları kavuklu cüceler alayına benzetilmiş bu kimsesizleri önüne katmış Gurû'yu selâmlamaya çıkarıyor.

Bu acıklı görünüş bizleri büsbütün sarıyor. Dayanamamış olacağım ki, yüksek sesle ağır sözler söylemeye başlamışım. Arkamdan birinin gırtlığında sarıldığını hissettim. Kapıştık, arkadaşım Naci AK-VERDİ araya girdi. Meğerse adamın babası sarıklılardan imiş, bundan ötürü, bu kepaze duruma değil de, bana içerlemiş bu zavallı.

Üstelik bu dokunaklı olay sınırlarımızla iyiden örselenmişti. Bahçenin tenha köşesindeki bir masanın çevresinde toplandık, neydi bu ölüm acısından beter durum.. Dört yıl, bir savaştan öteki savaşa, bu kara günleri görmek için mi çarpışmış, yaralanmış, örselenmiş, yarımızdan çoğunu kaybetmiştik...

Bugün gibi anımda; masada rahmetli Turhan Cemal Beriker, Hacı Memet Gülek, Baki Arık, Ahmet, Kemal Akverdi'ler ve hayatta bulunan Naci Akverdi, Coşkun Güven, büyük bir felâket karşısında birbirine sokulan kişiler gibiydik. İşte bu sırada kafamın içinde bir şimşek çaktı, bu derin sessizliği bozdum: "— Arkadaşlar, yakında Erzurum'dan, Sivas'tan gelen çağrılara uyarak Toroslara çekileceğiz, hepimizin kararı bu, ya döğüşerek öleceğiz, ya da Adana'mızın kurtuluşunu göreceğiz. O mutlu gün gelince öyle bir bayrak yapacağız ki, o, özgür Adana'mızın ufuklarında dalgalanmaya başlayınca, bugün içimizi yalazlayan bayrak özlemimiz sönecek. İçimizden kim sağ kalırsa bu adağımızı yerine getirsin..". Fakat böyle bir bayrak ne-reye çekilebilir? Bunun da yerini bulduk. Bu bayrak saat kulesi ile Ulucami minaresi arasında çekilebilirdi. Topluca çarşıya doğru yürüdük, minare ile saat kulesi arasındaki boşluğa baktık, baktık, sanki hayalimizdeki bayrak bu boşlukta dalgalanıyormuş gibi sınırsız bir sevinçle bir

ış aydınlığına kavuştuk.

Yıl 1921 Ekim, Ankara'da Türk-Fransız anlaşması gereğince aralık ayında askerlerimiz Adana'ya girmişlerdi. 4 ocak 1922, saat yirmi dördü bir dakika geçe Adana'mızda bir tek Fransız askeri, memuru kalmıyacaktı; Ermeni'lere işledikleri cinayetlerin öcü alınır korkusuyla paniklemişler, "Büyük Ermenistan" vaatleriyle kendilerini kullanan Fransızlara söve saya defolup gitmişlerdi.

Bayrak adağını yerine getirmek düşüyordu bizlere. Saat kulesiyle minare boylesine büyük bir bayrağı çekebilir miydi? İlgililerce eleştirildi, incelendi, çekilebilir denildi. Hazırlıklar günlerce önce başlamıştı. Bayrağın teknik ölçülerini iyi bir matematikçi olan Maarif Müdürü -sonradan Urfa Milletvekili- Refet Ülgen hazırlamış, dikim işlerini de, hükümet konağının üst katındaki büyük salonda terzi Emin Efendi ve çırakları yapmışlardı. Bayrak bitmişti. (*)

Saat yirmi dördü bir geçe toplar atılmaya başlanmıştı. O gece gözlerimize uykuyu girmede, bu uykusuzluk, özgürlük acısıyla sabahladığımız geceler değildi, bu uykusuzluk, Seyhan'ın duru suları gibi içimizi serinlendiren kavuştuğumuz özgürlük sevinçlerindedi.

Sabahın sekizi, pırıl pırıl, ılık, güneşli bir Adana. Turunc, portakal ağaçları meşaleler gibi yanan yemişleriyle selâmda.. Bu tarihsel bayrak hükümet konağında alınacak, çekileceği yere götürülecek, geçmişin o kanlı, çileli günlerini sonsuz olarak tarihe aktaracak ve mutluluklar içinde bir ihtişamla Ulucami'nin minaresine doğru dalgalana dalgalana süzülüp gidecekti.

Sonsuz coşkunluklar uyandıran bu görünüş karşısında; beni kurban edin diyenlerin yalvarışlarını mı, alkıştan elleri ateşe kesenleri mi, ağlamaktan gözlerinde yaş kalmayanları mı, sevinçlerinden tutam tutan saçlarını bayraklaştıran anaları, bacıları mı ararsınız?..

Bu, sadece bir bayrak değildi, o kurtuluş sabahında Adana savaşlarının şehitlerinin, gazilerinin gökyüzündeki şanlı bir geçit resmiydi sanki..

(*) Bu bayrak zamanla yıpranmış olduğundan aynı ölçüde bir başkası yaptırılmış. orijinali de o dönemde belediye başkanı olan Turhan Cemal Beriker eliyle, bir sandık içinde saklanmasını diye Ulucami yetkililerine emanet edilmişti. Geçen yıl, bütün aramalara rağmen, ne yazık ki, bu ilk tarihsel bayrak bulunamamıştır. F. C. G.

DÜŞÜNÜ, GÖRÜNGÜ

Jean - Paul SARTRE

Çeviren : Selâhattin Hilâv

- 2 -

Edim'in ardında ne yeti, ne de erdem vardır. Örneğin, biz "dehâ" denilince (Proust'un "dehâsı vardı" ya da Proust dâhiydi denildiğinde kullanıldığı anlamda) belli yapıtları ortaya koyan ve bu çaba boyunca hiç tükenmeyen bir yetiye inanmıyoruz. Proust'un dehâsı ne tek başına ele alınan yapıtları, ne de bu yapıtları yaratmanın öznel gücüdür. Dehâ, kişinin belirlişlerinin tümü olarak ele alınan yapıtın tâ kendisidir.. Nitekim, dış görünüşle özün karşıtlığını da işte bu nedenle yadsıyabiliriz. Dışgörünüş özü saklamaz, açığa vurur. Bir başka deyimle, öz'dür dış görünüş. Bir varlığın özü, bu varlığın içine gömülü bir erdem değil, onun görünüşlerinin ardarda gelişini yöneten açık yasa ve dizinin gerçek nedenidir.

Bir fizik gerçeği (örneğin elektrik akımı) o gerçeğin türlü belirlişlerinin TOPLAMI olarak tanımlayan Poincaré adçılığına karşı, Duhem'in, kavram'ı, bu belirlişlerin BİREŞİMSSEL BİRLİĞİ olarak gören kendi kuramını önermekte hakkı vardı. Öte yandan, GÖRÜNGÜBİLİM'in bir adçılıktan gayri birşey olmadığı da apaçaktır. Ama sonunda, dizinin nedeni olarak öz görünüşlerin bağlantısından, başka birşey değildir. Yani, kendisi de bir görünüştür. Böyle olmasaydı, özlere kavrayan bir sezgi (örneğin Husserl'de Wesensschau) sözkonusu olamazdı, Demek ki, görünüşsel varlık kendini ortaya koyar; hem özünü, hem varoluşunu belirtir ve bu varoluşların birbirine sımsıkı bağlı dizisi ortaya çıkar.

Varolanı belirlişlerine indirmekle, tüm İKİCİLİK'leri yokedebildik mi? Aslında, onların tümünü yeni bir ikiciliğe, yani bitimli ile bitimsizlik ikiciliğine döndürmüştür benziyoruz. Nitekim varolan, belirlişlerin bir bitimli dizisine indirgenemez. Nedeni de, belirlişlerin herbiri, durmaksızın değişen bir özneye ilişkin bağıntıdır. Bir nesne kendini tek bir renk tonu (abschattung) içinde verse de, özne oluş, bu renk ayrımı üzerindeki görüşleri çoğaltma olanağını sağlamaya yeter. Bu, gözönü "abschattung" u sonsuza değin çoğaltmaya da yeterlidir. Ayrıca, görünüşlerin dizisi bi-

timli olsa da, ilk görünenlerin yeniden görünmeleri olanağının yitmesi ya da tüm görünüşlerin bir anda verilmesi gerekir. Elbet bunların ikisi de saçma.. Böylece, bizim görüngü kuramımızın "sey" in gerçekliği yerine, görüngünün nesnellliğini koyduğunu ve bunu bitimsizliğe dayandığını iyice kavramamız gerekiyor. Şu fincanın gerçekleştiği burada OLMASI ve öncelikle bir BEN olmasıdır. Bunu, "tas'ın görünüşlerinin dizisi bir neden ile bağlanmış ve bu neden bana dayanmamaktadır" diyerek de açıklayabiliriz. Ama salt kendine indirgenmiş ve bir bölümü olduğu diziyeye dayanmayan bir görünüşün de sezgisel ve öznel bir doluluktan, yani öznenin etkileniş biçiminden başka şey olmadığını unutmamak gerekir. Öznenin KIRMIZI'YI

kırmızı izlenimi içinde yakalaması gerekir. Özne KIRMIZI'YI, yani dizinin nedeni ile de kavramalıdır. Nitekim, elektrik AKIMI'nın da elektroliz içinden kavranması gerekir. Nesnenin aşkınlığı, görünüşün kendini aşırma zorunluğuna dayanıyorsa, bir nesne, görünüşlerinin dizisini, ilkece, bitimsiz olarak koyuyor demektir. Böylece, BITİMLİ olan görünüş, kendini bitimliliği içinde göstermekte, ama görünenin - görünüşü olarak kavranabilmek için, bitimsizliğe doğru asılmayı da istemektedir. Bu yeni karşıtlık, yani "bitimli ve bitimsiz", daha doğrusu "bitimlide bitimsiz"; olmak ve görünmek ikiciliğinin yerini almaktadır. Gerçekten de görünen nesnenin salt bir yanadır ve nesne tüm olarak hem bu yan'ın İÇİNDE, hem dışındadır. Bu yanda belirlmesi bakımından tüm içindedir, yani kendini görünüşün yapısı olarak göstermektedir. Bu yapı aynı kez, dizinin nedenidir de. Öte yandan, tüm dışındadır; çünkü dizi, kendiliğinden ortaya çıkmıyacaktır, üstelik çıkamaz da. Böylece dış içe, görünmeyen varlık görünüşe karşıt oluyor, Bunun gibi, belli bir "yeti" de görüngünün içine yeniden yerleşiyor ve ona aşkınlığını sağlıyor. Ve böylelikle, görüngüde bir gerçek ya da olanaksal görünüşler dizisi durumuna gelebilme yetisi ortaya çıkıyor. Proust'un dehâsı, sunduğu yapıtlarına indirgense de, bunlar üzerinde ileri sürülebilecek görüşlerin bitimsizliğine, yani Proust'un yapıtlarının "tükenmezliği" diye adlandırılabilen olan bu özelliğe eşit değerli oluyor. Ama bir aşkınlık ve bitimsizliğe dayanışı içeren bu tükenmezlik, nesnenin üzerinde kavrandığı anda bile bir "exis" den başka nedir? Öte yandan özü de kendisini ortaya koyan görünüşlerden kökel olarak ayrılmış olduğunu görüyoruz. Çünkü öz, ilkece, bireysel belirlişlerin bir bitimsiz dizisi ile ortaya konulabilecek olan şeydir.

Türlü karşıtlıkların yerine, bu karşıtlıkları içinde eriten birtek ikiciliği koy-

Desen : Metin ELOĞLU

Gözgöz

Göz göz içinde göz göz
Buldum, kendi gözlerim
Göz göz içinde göz göz
Dok'lar, fabrikalar, kondu'lar
Buldum, kendi gözlerim.

Dok'lar, fabrikalar, kondu'lar
Yaşamak göz göz içinde göz göz
Buldum, kendi gözlerim
Meydanlarda adam vurdular
Vurulan ben, ölen benim.

Benzin mazot barut kokusu
Bu şarkı yaşam türküsü
Ne mene orda burda aydınlık
Çıktı çıkıyor aydınlığa insanlık
Göz göz içinde göz göz
Buldum, kendi gözlerim
Dünyanın her yerinde ben benim.

Cahit İRGAT

KEMAL BEKİR

FATMA HANIMIN ERİK AĞACI

— öyküler —

600 Kr.

YÜCEL YAYINLARI

(P. K. 491 — İstanbul)

makla kazançlı mı, yoksa zararlı mı çıktık? Bunu yakında göreceğiz. Şimdilik, görünüşün, Kant'ın "nomen" inin görünüşü gibi, varlığa yollamayı "görüngü kuramı" nın ilk sonucu oluyor. Görünüşün ardında hiçbir şey yoksa ve görünüş kendinden başkasını (ve görünüşlerin bütünsel dizisini) göstermiyorsa, kendisinin varlığından öte bir varlığa DAYANMIYOR ve konu-varlık'ı salt-varlık'tan ayıran o ince hiçlik zarı ödevini görmüyor demektir. Görünüşün özü, hiçbir VARLIK'a karşı olmayan bir "görünmek" se, bu görünmenin varlığı ile ilgili bir sorun ortaya atmak hakkımızdır. Bizi burada ilgilendirecek ve VARLIK'la HIÇLIK üzerindeki araştırmalarımıza çıkış noktası ödevi görecek olan da işte bu sorundur.

Bir Sorumuz Var:

— GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİ'Nİ ÇAĞDAŞ VE EVRENSEL DENEYİLECEK BİR ORTAMDA GEREĞİNCE YANSITABİLECEKLERİNE YA DA YANSITTIKLARINA İNANDIĞINIZ OZANLARIMIZ, ROMANCILARIMIZ, ÖYKÜCÜLERİMİZ, OYUN YAZARLARIMIZ, YONTUCULARIMIZ, SERAMİKÇİLERİMİZ, MÜZİKÇİLERİMİZ, SAHNE SANATÇILARIMIZ KİMLERDİR SİZCE?

ve... yanıtları:

MEHMET SALİHOĞLU

Sorunuzun kapsamına giren bütün sanat dallarında söz edecek yetkide görmüyorum kendimi. Otuz yıldır uğraştığım, yirmi yıldır sürekli olarak yayımladığım şiir de, şiirlerim de, bana böyle büyük laflar etmek hakkını vermez. Vermez ya, sanıyorum şiir, deneme, eleştirme üzerine, (eh, her birine az çok kalemimiz bulaşmış, kitaplar, yazılar yazmış bir sanat çilesi olarak) düşüncelerimi söyleyebilirim. Ötekiler için de, sürekli okuyan, seyreden bir Türk insanı gibi yalnızca kendi görüş ve beğenimi yansıtmış olacağım. (Tabii tüm yargılarım, yalnız, yayanlar için).

OZANLARIMIZ: Oktay Rifat, Melih Cevdet, C. Atuf Kansu, Salâh Bırsel, C. İrgat, Necati Cumalı, Behçet Necatigil, S. K. Aksal, Ercüment Behzad Lav, B. Rahmi Eyüboğlu, Edip Cansever, Metin Eloğlu, İlhan

Berk, Cemal Süreyya, Sezal Karakoç, Turgut Uyar (hâlâ şüpheliyim hakkında!). Fazıl Hüsnü Dağlarca (en önemli ozanımız), Attila İlhan.

Bunların dışında da 8-10 usta, sevdiğim ozan sayabilirim ama, şiirleri en özellikli, en belirgin, en sivri olanlar, bence bunlardır.

ROMANCILARIMIZ: Y. K. Karaosmanoğlu, Yaşar Kemal, Fakir Baykurt, Tarık Dursun, Orhan Kemal (BEREKETLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE, MURTAZA VE CEMİLE ile yalnız), Aziz Nesin.

ÖYKÜCÜLERİMİZ: Burada, "yaşayan" koşulunu bozmak zorunluğu duydum. Sait Faik'ten başlayacağım. En büyük öykücümüz O. Yarınları kucaklıyan bir büyüklük, onunkü! Sonra, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Mehmet Seyda, Necati Cumalı, Zeyyat Selimoğlu, Tarık Dursun, Oktay Akbal, Nezihe Meriç, Füzulan, ilk aklıma ge-

ANITKABİR'DE YIRMI DÖRT SAAT

Şafak,
Yaralı bir askerin gömleğine sızarak
Yayılan kan gibi gökte belirir.
Bir alev halinde yükselir **B a y r a k,**
Dağlardan dağlara selâm verilir...

Ve gün,
Zafer türküleriyle avunup düniin,
Pash bir kahç gibi kundan çekilir...
Bir vatan uğruna, ölümsüzlüğün
Gerçek sırlarını dile getirir..

Batarken gurup,
Vurulmuş gibi zorla ufukta durup,
Karanlığı göğüslemek için gerilir...
Sonunda kopmuş başını toprağa vurup,
Tepelerin arkasına doğru devrilir...

İnce bir tülüdür, Orada A k ş a m . . .
Ay-Yıldızlı dallarında çiçekler açan
Çelenk diye mezarına ithaf edilir...
Yıllar değil, asırlar geçse aradan
Ne bir karanfil solar, ne de bir gül eksilir...

Dr. Sedat PINAR

HAŞİN BİR POLİSE MEFÜLÜ MEFİLÜ MEFİLÜ FEÜLÜN VEZNIYLE GAZEL

Bunlar gomonist hepsini tartakla polis bey!
Eylem ne dememiş? Koşuver, hakla polis bey!

At bodruma, vur beynine, yumrukla, konuştur
Her şey düzeliş copla ve "yassak" la polis bey!

Özgürlüğü kim vermiş acep bunlara bir sor:
Tutmuş direnir, hangi rezil hakla polis bey?

Senden sorulur toplumun ahlâkı muhakkak
Sen, sendeki ahlâkı biraz sakla polis bey...

Olsun sana ithaf bu gazel, sen de övündür
Tâlihlinin elbet polis olmakla polis bey!

UMİT YAŞAR

BEHİÇ DUYGULU

Türkiye yalnız ekonomik yönden değil, kültür ve sanat yönünden de az gelişmiş bir ülke. Çağdaş ve evrensel sanatçıyı bu ortam içinde arayacağımızı unutmayalım ve pek büyük şeyler de aramayalım. Buna hakkımız yoktur çünkü. Ulusça sanatçımıza ne veriyoruz?.. O gene de aldığından fazlasını veriyor.

Yazarlarımızdan hangisi çevrilirse çevrilsin başka ülkelerde büyük gürültü koparamaz, o toplumlara sarsamaz. Yapıtları eksik bir kültür, eksik ve kaçamak bir çalışmayla meydana gelmiştir de ondan. Ama niye ilgiyle okunmasın bazı yazarlarımız? Yabancılardan, okuduğumuz her yazar bizden üstün değil, gene de okuyor ve beğeniyoruz. Onlar çağdaş ve evrensel olabildiğine göre bizim yazarlarımız içinde de böyeleri sayılır.

Hayatını, sanatına vermiş, evrensel olmak için araştıran, düşünen, yaşayan, sonra oturup yazan, yazma dışında kendisine herşeyin vız geldiği kaç yazarımız var? Toplum olarak bu kişileri yadırgamamaya, onlara gıpta etmeye, dahası yüreklendirmeye hazır mıyız, hayır! Hepsini de evinin geçimi için zamanının çoğunu yiyen yazarlık dışı bir işte çalışıyor. Hatta bu işin sorumluluğu bazılarının istediğini yazmasına, söylemesine enel bile oluyor.

Hani yazarlarımızdan belli başlılarını okumuş analarımız? Onların daha evde bu kültürle yoğrulmuş çocukları? Kaç evde yazar sözü edilir Türkiye'de? Biz toplumca bu ortama girmedikçe yazarlarımızın bati kapılarını, doğu kapılarını gümbür gümbür dövmesini çok bekleriz.

Sinema oyuncularımız var bizim, dansözlerimiz, şorcularımız var, Türklü skandallarına tutunamamış serçeler gibi onlar. Bekleyelim hele...

(Sonusu 15. sayıdadır)

Söz Ver Bana, Canım...

BORIŞ PALOTAI

Türkçesi : Gabriella Kalman
Hüsnü Mengeni

Ziyaret saati için, özene bezene makyajını yaptı. Kat kat sürdüğü pudranın kalınlığı, sabahlanmış geceleri iyice örttü; yılların ince bir çizgi haline getirdiği dudaklarını, dudak boyası, biraz olsun kalınlaştırıp dolgunlaştırdı.

Zoltan'ın kartını tekrar tekrar okudu. Her sözün yerini bellemişti artık, ama yine de okudu, Zoltan'ın kullandığı az ama öz sözcükler, harflerine kadar içinde yapışıp kaldı. "Bir tanem!" Bundan önceleri, Zoltan ona bu deyimini hiç kullanmış değildi. Utangaçtı, beslediği inceliği davranışlarına, bakışlarına bırakırdı. Ama şimdi, davranışlarını aralarındaki duvar gizliyor, bakışlarıysa demirkapıya çarpıyor. "Bir tanem, günleri sayıyorum!"

Uzun kollu pulloveri, sivrilmiş dirseklerini, incelmış boyunu saklıyor. Yirmi dakika. Ne sığdırılır yirmi dakikaya? Eski havalarını yeniden buluncaya değin, zaman dolar, ayrılmaları gerekir, gardiyanın vaktin dolduğunu bildiren uyarıcı adımlarının çıkardığı "tak tak" lar; söylemeye hazırlandıkları sözleri keser, yıllarca konuşamamanın verdiği alışkanlığa karşın, konuşmak istedikleri konular da birden hızlı bir ritme fıskarı - fıskırırverir. Yirmi dakika ona bile yetmez ki...

Derin bir göğüs geçirdi. Sokak da sanki onunla birlikte iç çekti. Şirketlerin tabelalarının inleyişi, elektrik tellerinin ah çekişleri durağa varıncaya değin kendisine eşlik ediyordu. Zoltan'ı alıp götürdükleri günden buyana, yaşantısından sokak da payını alıyor. Asfaltı da, ağaçları da, kaldırım taşları da, yapıların çatıları da, telgraf direkleri de...

Ama artık mutlu! Zoltan'ın kartı cebinde. İki haftadır yanında taşıyor, katlı kalmaktan kâğıt da buruş buruş. İşte, biraz sonra göreceğ onu. Yüzünü avuçları içine sımsıkı kapıyor, parmaklarının altında teni ısıtıyor. Zoltan'ın çenesindeki o taze centiği bile hissediyor gibi; tras olurken hep de kestirirdi yüzünü, canım, canım benim, bir an olsun inanmadım

ben.., dört yıl.., daha çok sürmez bu değil mi?

Yüksek sesle konuştuğunun farkına vardı. Mendilini ağzına sıkıca bastırıp tramvayın penceresinden dışarıyı seyre daldı. Sonbahar, yaprakları buruşturmuştu. Acaba Zoltan sonbahardan ne görebiliyor? Parmaklıklarla bölünmüş bir gökyüzü; yarım metrelik bir gök. Pencere demirlerinin aralıklarına ilkbahar da sığar, sonbahar da... Bir gri çizgi. Bir mavi çizgi. Bir bulut parçası.

Hücreyi yalnız filmlerde görmüştü. İlk gördüğü zaman da limonlu şeker yiyordu, önünde oturana seslenip şapkasını çıkarmasını söylemişti.

Kalbi yine hızlanarak, sanki koşmaya, daha fazla çarpmaya başladı. "Altın kol saatimi sat!" diye yazıyordu Zoltan. "Kışık yakacağımı al, çok çok da meyve."

Altın kol saati hâlâ çekmesinde yatıyor. Nice sıkıntılı günler onunla birlikte tiktakladılar; o, vuruşu dışardan belli olmayan kalbiyle, saat ise, sabrı simgeleyen belirli tiktaklarıyla.

BORIŞ PALOTAI; yetenekleriyle başarıları atbaşı giden şanslı sanatçılardan. İlk uzun öykülerini yayınlaması, iki dünya savaşı arasındaki döneme rastlar. Çekoslovakya'da çıkan *Macarca* dergi ve gazetelerde yayınlanan bu öyküleriyle tanınmaya başlıyor. Yazar üzerine, yazın çevresinin ilgisini ilk çeken; tanınmış Macar eleştiricisi **ZOLTAN FABRY** olmuştur. (*NYUGET - BATI*) dergisinin öykü yarışmasını, "Instruktor Kisasszony - Küçük Mürebbiye" başlıklı uzun öyküsü ile kazandı. Ünlü "Atheneum" basımevinin, gençler arasında açtığı roman yarışmasında da birinci ödülü aldı. Macaristan'ın büyük edebiyat ödülleri "József Attila Ödülü" iki kez kendisine verilmiştir.

Boriş Palotai'nin roman ve öykülerinden pek çoğu filme alınmış, bunlar arasında "Nappalı Sötétség - Gündüz Karanlığı", *Locarno* film festivali jürisinin yarışma dışı ödülünü kazanmıştır. "Nö a Barakkın - Barakada Bir Kadın" adlı televizyon dramı ile de, *Monte-Karlo* festivalinin Büyük Armağanı'nı almıştır.

Yazarın, kendini sürekli izleyen büyük bir okuyucu topluluğu vardır. Roman ve öykülerinin üstüste yeni baskıları yapılmakta, baskı sayıları da en yüksek durumunu korumaktadır.

Boriş Palotai, açık konuşan, açık görüşlü, yalın kişiliği olan bir sanatçdır. Herşeye ilgi duyar, her kişinin sorunlarıyla ilgilenir. Bu tutumu, öykülerine çok yönlü bir konu bolluğu kazandırmaktadır. Yazılarında, tek bir gereksiz sözcük ya da tümece kullanmaz. Bazen acı bir "humor - mizah" la, çarpışık durumları bile çözer, acı gerçekleri okuyucusuna duyurur.

G. K. - H. M.

Desen : Tiraje.

ÇOCUKLA ADAM

Bir sevinç parıltısı düştü yoluma:
Bir adam, bir kadın sırtında oğtu.
Üstleri başları geceyle güzel,
Yürüyorlardı boyuna.

— Memet, kediniz var mı?

— Var.

— Kedinizin ağız, burnu?

— Var.

— Burnunda bıyıkları?

— Var.

— Ağızda dili var mı be?

— Ağız var dayı, dili yok!

Kuyruğunda yıldız dolu.

Oğuz TANSEL

Zoltan'a çikolatalı pasta yaptı. Yaparken, kapta kalanları yaladı, ağlıyordu, hamuru tattı, gözyaşları pastanın tadı ile karıştı. Çikolatayı karaborsadan almıştı. İKKA paketinden. Marmelad kavanozuna kazıyarak yağ bastı. Badem için taa Obuda'ya. Terez teyzeye kadar gitmişti. Onun oğlu da içerde; ispanyolcuymuş. Epeyce evvel, oradan tek bacakla dönmüş.

Paket ancak iki kiloluk olacak. İki kilo. Yirmi dakika. İki kiloya ve yirmi dakikaya

ne sığdırılabilir ki? Paketten birşeyler çıkarıp yerine başka şeyler koydu, birkaç gram daha ağır gelse, kabul etmeyip geri çeviriyorlar. Konuşmayı da iyice dengelemeli ki, az zamana çok şey sığabilsin. Zoltan, karısının gün kazanıp gün yediğini bilmemeli. Naylon masa örtülerine elle boyalı benekler yapıyor; dantel motifleri, üzümlü salkımları. Kazıcıya yağ almamak için sekiz tane örtü boyayıp hazırlaması gerekiyor. Kooperatif şalları istemiyor, onlara seri iş lazım, böyle fantazi şeyler değil. Mikloş'tan arada sırada bazı çeviri işleri de alabiliyor. "İyiyim, hayatım. Aldığım ücretle elbette geçiniyorum. Gezalar da bakıyorlar bana."

Kendini birdenbire büyük kapının önünde buldu. Saat, daha ancak yedi. Demek ki bir saat erken gelmiş. Kaldırım, kadımlarla dolu; siyah bir leke gibi. Herhalde herbiri onun hissettiklerini hissediyor. O çığ, o kaba sabırsızlığı; sevdiği kimsenin yanında olmak. hem de derhal! Mesafeyi daraltıp küçültmek!

Ağnes de burada, küçük bayan Moravec, Novak ana, Mari Zubor. Hepsi buradalar, vaktinden tam da bir saat evvel. Ağnes'in yüzü heyecandan al al. Elinde de "Moşoly" fotoğraf albümü.

"Aman, böyle ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözlerle..." diyerek Mari Ağnes'i uyarıyor, ama kendisi de ağlamaya başlıyor. Hem de hırsıyla ağlıyor.

kendi kendini azarlarcasına,
"Dört yıl oluyor, tam bugün evlenmiştik." diyor küçük bayan Moravec ve alyansına kazılmış tarihi gösteriyor: (ekim 17.1947.) "Tihany'da balayında idik. Eve koşup bir hırka alıp gelinceye kadarki kısa süre içinde, mendirekten kayboldu."

"Vitamin sokmazlar içeriye" diye fısıldıyor Novak ana. "Ben, vitamin tabletlerini şekerlerin arasına karıştırıyorum. Şöyle renkli, mavi, kırmızı, pembe şekerler var ya, hani onların arasına, hele sarıları da olursa, hiç göze çarpmaz."

"Çok da sıkıştım, dayanamıyorum... Acaba nerde bir helâ bulabilirim?" diyor inleyen bir sesle trençkotlu bir kadın.

"Daha iki günlük evli idim.."

"...şeker vardı. Pehrizine nasıl da dikkat ederdim.."

"...görümce, sokak telefonundan arıyor beni; evdeki telefonunu dinliyorlarmış."

"İra, sen makyaj mı yapmışsın?"

"Beni perişan bir halde görmesini istemiyorum." Eteklığının belini tutup sıkıyor: "İşte, bu kadar zayıflamışım. Bir şemsiye kılıfına benziyorum."

Ayakta durmaktan da yoruldu. Şafaktan bu yana hep ayak üstünde, onu alıyor, bunu bırakıyor; hazırlık yapıyor. Son akşam Zoltân'a bir şey üzerinde tartıştıkları aklından geçiyor. Neden tam da bunu hatırlıyor?

"Şemsiye kılıfı!" Acı, asabi bir gülüşle gülüyor küçük bayan Moravec ve ürkerek elini acele ile ağzının önüne tutuyor. Gülen kendisi mi? Bütün apartman halkı ondan "Zavalı İçücek" diye söz eder; Büyükkannesi ise "talihsiz çocuk" der ondan söz ederken. Gülüşü, avucundan taşır yüzüne yayılıyor. Aklına acıklı bir şey gelse de, onu düşünse... ama neyi? Evinden attılar. Gene dönüp annesinin dükkandan bozma evine taşındı. Hah, işte buldu! Gözyaşları gözkapaklarını zorluyor.

Orada bulunanları sıraya diziyorlar, sıranın sonu, taa köşeye kadar uzanıyor. Kilisenin çan kulesindeki saat, hızlı vuruşları ile saati duyuruyor. Kapı açıldı. Büyük, sevimsiz, boş bir avlu. Bir ceza evi avlusu daha başka türlü olsun? O İtalyan filminde... Zoltân'ın elbisesi her halde paçavra dönmüştür. Alıp götürdüğünde kaç kez temizleyiciye verdikleri, dirsekleri aşınmış o gri ceket giymişti. Yeni elbisesini giymeye kıyamadı.

Acı, ama yine de güzel olan bir şeyi düşünmek istiyor. Fakat acıma duygusu da sanki yorulmuş. Mari'nin koluna giriyor. Mari bir ay çöreği kemirmekte. Grubu, dört sıra olarak diziyorlar, kendi sırası sona düşüyor.

"Herkesi adı ile çağırırlar." diyor Novak ana. İçlerinde cezaevi bilirkişisi o; eşi, Horthy

Istanbuldayım ama Salıhoğlu aldanma halime bazan sıkıntının şişirdiği bir balonum vapurda Kadıköyden gurbet giden Köprüye

Haydarpaşa kıyısında ne dek dinlense yorgun kalır tren Sarayburnu açıklarında şaşmazsın Sığirtin iç çekişine minarelerse halâ eskitürke alfabe

görürsün bir avuç toplama çok süslü kütle yürür tasasız gülerек sınırlardan taşan yoksul çıplaklığın üstüne üstüne

sevgili mi dedin yanlışlıkla rastlasam kördüğüm olurum güzel dalgah yerleri çoğaltarak nikotini ağzımdan çıkan Gordiyumlu halkalara karışır

tüter yakıp tüketerek emekli sevincimi sürekli kül bırakarak adına kokusunun depresir durur pipomdaki gül

yanışmak için gizli den kulaç atsam koydaki iskelesine Denizden kaçan mendireğinin yerine dumanım beni bir çöle taşır

ve biten pipomda böyle ölüme çözümler gurbet İstanbul çöl kördüğüm Sığirt gül

rejiminde birkaç kez dama düşmüş, kıskırtıcılık suçundan, bu yüzden cezaevleri, Novak ana için sebze halleri gibi bir yer. Trençkotlu kadın, sızlanarak, bacaklarını birbirine yapıpıştırıyor, sıkıyor. "Telâş ve heyecan idrar torbama vurdu. Babamın yanına böyle mi gireceğim?"

"Andrişkayı görmedi bile. Yedi aylık doğmuştu, tam da babasını götürdükleri gün." diyerek. Agneş fotoğraf albümünü elden ele dolaştırıyor.

"Dunapentele'ye gidiyorum, orada dosya tutmuyorlarmış."

"Yağmur da başladı, işte bir bu eksikti!" diye öfke ile mırıldıyor bir kadın ve pamuk helvasına benzeyen saçlarını mendiliyle örtüyor, bir taraftan da bir şişeyi başına dikeyiyor.

"Room mu?"
"Ya domates suyu mu sandın?"

Bir yudumu da o isterdi. Üşüyor. Yağmur damlalarından yüzü kayganlaşıyor, meme uçları soğuktan titreyiyor. Dört yıldır bu yirmi dakikayı bekledi, Dört yıl kaç dakika eder? Bunu, sonra evde hesaplayacak. Yağmurdan ıslanmış bu yüzle, Zoltân güven verici ifadeyi boşuna arıyacak. Gelir gelmez, içeriye bırakıldılar, hemen havalanır gibi, Zoltân'ın boynuna uçardı...

"Tuşak İmréné, İzsof Zoltänné, Verebeş Gaspârné."

Mari hafifçe dürtüyor: "Haydi, yürüseniz!"

"İzsof Zoltänné" diyor yüksek sesle kendi kendine, uykudan uyandırır gibi...

Sıra kimdanyor, işte sani-

yeler kaldı, canım benim, sıradan çıkılmaz, buradayım, işte bir kaç adım daha ve herşeyimle parmaklarıma toplanıp, seni hissedeceğim, nefesime karışacakmış, seni hava gibi içime çekeceğim, ciğerlerime doldurup evimize götüreceğim, fazladan konuşma saati acaba ne demek, paket de verilir mi, yok yok, hiçbir şeyim yok... bak bana... neredesin!?

Uzun bir salondadır, önünde demirden bir korkuluk ve gerisinde demir kafes... Korkuluğa sımsıkı tutunuyor, dizlerinin bağı çözülmesin, ayakları neri tutsun diye. Başını sağa - sola çeviriyor, bakıyor, orda, işte orda, sesini bile duydu, o tâ kendisi!

Gardiyanın ağır adımları altında tahta döşeme gıcırıyor: "Haydi konuşun!"

"İra.. canım benim..."

Demirkafes, Zoltân'ın yüzünü karelere bölüyor. Kolları da arkaya kıvrılmış, incecik boynundaki ömük çıkıntısı sıpsivri dışarı fırlamış.

"Canım benim, birşeyler söyle!"

Acaba kolunu neden aşağıya indirmiyor? Gözyaşlarını neden silmiyor? Burnu da ıslak. Sadece, oraya çivilenmiş gibi duruyor. Ötekiler de... hepsinin kolları arkalarında.

"İyiyim... seni bekliyorum. Annen de iyi. Hepimiz iyiyiz." Sesi, sanki bir yere sıkışıp kalmış gibi. Ama konuşmalı, şu cimri dakikalardan yararlanmalı.

"Evdе herşey yolunda, sen hiç üzülme."

(Sonu 16. sayfa)

BİR DOSTLUGUN ARALIGINDAN : III.

— Edip Cansever'e —

"Masa da masaydı ha!"
O gün bugün üzerinde
Yazıyorsun, çiziyorsun da
Bana mısın demiyor hani!
Her yazısta yeni bir şiir daha;
Okuyanı, yeni bir allak - bullak!..

O masanın üzerinde bir sakı
Saksıda, görülmemiş bir de karanfil
Hem de "yârin dudağından getirilmiş" değil
"Yerçekimli", gökçekimli soyundan
Mansur gibi: "Enelhak!"

Sonra UMUTSUZLAR PARKI'nda bir dolaşma
Hem de PETROL ışığında can-cana
Yeni yeni güzellere, şiir denilen...
Eh Cansever, anlaşılır şey değilmiş doğrusu;
Ne o? Bir de "Kar Yangını" öyle mi?
Bu sendeki, ne söndürülmez kaynak?!

Kardan adam, kardan helva iyi, güzel de
Sen gel ondan yangın çıkar. olacak şey mi?!..
Ne diyeyim, ozan kişisin, korkulur senden
Yüreğinde ateş taurçası
Alev püskürten bir kalem elinde
Ozan biraz da, büyüü demek değil mi?

Ya şu "...YAKUB" un başına gelenler?
Yo yo!.. bu kadarı fazla CANSEVER!

Mehmet SALIHOĞLU

HALİL KOCAGÖZ ile...

Doğumu 1930'da, Söke'de, Bitirdiği okullar ikten Kocagözoğlu ilkokulu, ardından Galatasaray Lisesi ve İst. Hukuk Fakültesi. Ağabeyi, ünlü, değerli romancımız Samim Kocagöz; ablası yine başarılı öykücülerimizden Ferzan Gürel. Biraz şımanca ve hep güleç. Dededen kalma bağ-bahçe nedeniyle Söke'den kopmıyor; büyük kent özlemi, tutkusu olmasa da, bir bakıyorsunuz soluğu Avrupa'nın bilmem neresindeki "Ozanlar Toplantısı" nda almış. Kızı bir, oğlu iki. Çok mutlu. Şiirleri Fransızca'ya da çevrilmiş peşpeşe; giderek, 1967 yılında "Haute Académie Internationale de Lutece Paris" akademisinin sanat yarışmalarında "gümüş madalya" kazanmış. Türk Dil Kurumu üyesi. Ve de yakında, 2-3 yıldır biriken şiirlerini, UZAY DUVARLARI adıyla yayımlayacak. Şimdiye değin çıkmış yapıtları şunlar : BULUTLAR, ADAMLAR, YAŞIYANLARIN İÇİNDE, YAŞAMAK TÜRKÜSÜ, YITIK DUMAN, ATATÜRK'ÜN IŞIĞI, GEYİK DÜŞMESİ.

★

— Gerek ağabeyiniz Samim Kocagöz, gerekse ablanız Ferzan Gürel değerli sanatçılarımızdan. Nedir ki, ikisi de "öykü" alanını yeğlemişler. Oysa siz "Şiir" de varsınız. Bu ayrıcalığın nedenlerini kendi açınızdan nasıl yorumluyor, niteliyorsunuz?

— Önce, daha küçük yaşlardan şiir'e bir tutkum var benim. İlk kitabım 14 yaşında, 1944'de yayınlandı. Bugüne dek, çevreme, olaylara, olgulara hep nasıl şiir olarak söylenir, gözüyle baktım. Sonra, değerli bir yazar oluşu ağabeyimin yaşadığım bölgeyi ve olayları, benden daha önce işlemiş olması ve onun bu güçlü başarısına duyduğum hayranlık, roman ve öyküde bana boş bir alan bırakmadığı kanısını hep içimde uyandırdı. Üstelik, ablam, Ferzan Gürel de, kendine özgü bir kişilikle, aynı çevreyi öykülerinde işlemiş bulunuyor. Yakında "Yaman" yayınları arasında yayınlanacağını umduğum bir çocuk romanının dışında ve eskilerde yayınlanmış bir kaç öykümü saymazsam, bu türlere, belki de bu nedenlerle elim değmedi.

— Epey önceleri yayınladığınız betiklerde, özellikle, daha yerel bir havanız vardı; diyelim ADAMLAR'da, YAŞIYANLARIN İÇİNDE ve YAŞAMAK TÜRKÜSÜ'nde açık seçik bir anlatım, şiirle düze-yiniz özeniniz vardı. Oysa, YITIK DUMAN ve GEYİK DÜŞMESİ bu tutumunuzun epey dışında kalıyor; ozanca bildirilerinizi daha bir soyutlamaya, daha bir bulanık duyuru-

ruya iteliyorsunuz. Bu gereksinimin nedenleri?..

— Kanımca, yukarıda da belirttiğim gibi, uzun süredir yazıp yayınlamış olmam, bu değişiklikleri getirmiş olacak. Diyebilirim ki, şiirimizin yaşam serüveninin bir parçası da, benim şiir yaşantıma girmiş. Ama örneğin Yaşamak Türküsü betiğinde bile -ki daha o zaman ikinci yeni akımı başlamamıştı- ikinci yeni söyleyişinin hazırlayıcı izleri bulunabilir. Ama, son betiklerimde, soyut ve bulanık bir görüntü varsa, bu, yine de anlamsız bir ikinci yeni yöndeşliğinde sayılmamalıdır. Yeni deyiş ve biçim olanakları dışında, eski sanat görüşümü yine de sürdürdüğümü sanıyorum; her şiirin bütününde yine de bir öz, derinliğine bir anlam olmalı. Belki de ayrıca şunu diyorum son şiirlerimde; Ozan'ın söyleyeceği bir şey varsa yazmalı, ama bu, bilinç altındaysa, yazılırken aydınlığa kavuşmamış da olsa, temizliği yitirilmemeli. Bir de sanat eğitimi en az okuyucuya da seslenebilmeli ozanlar. Zaten başarı, bu iki sanat görüşünü bağdaştırabilme ölçüsünde olmayacak mıdır?

— Firençe "poem" denilen türe de yöneldiniz; bu öyküsel türü müzikle bi-tiştirmek de olasıydı, N'oldu o çalışmalarınız?

— Dedğim gibi, bence konu ve öz, biçimi getiriyor. Bu yüzden arasıra bu türe eğilim de kendiliğinden geliyor. 1963 yılında, dünya şairleri toplantısında, emek çekilmiş bir filim gösterilmişti, unutamam; plastik renklerin geçişinde, müzikli, "Sa-

int - John Perse" ın şiirleri... Ne var ki, bizde sanatçıların birlikte çalışmaları çok seyrek oluyor. Buna, beş yıldır Sabahattin Teoman'da bestelenmek üzere duran bir operetimi örnek olarak gösterebilirim.

— Pek beylik bir soru ya; -yabancı dil bildiğinize göre- dışardan ya da içten etkisi altında kaldığınız ozanlar oldu mu? Bir başka deyimle "Şiir" de etkilenmeyi ne oranda gerekli buluyor, ya da yadsıyorsunuz?

— Doğrusunu isterseniz, hiç bir ozan etkilemedi beni. Ama her güzel şiir... Evet. Diyeceğim, bileşik bir etkillenme!..

— Samim Kocagöz'ün en sevdiğiniz yapıtı? Niye? Ve de Ferzan Gürel'in? Bir kardeş olarak onların tutumundan -genel anlamda- kopuşlarınız, özel aykırılıklarınız var mı, sanat açısından?

— Telli Kavak mı desem, Birşehrin İki Kapsı mı desem, Onbinlerin Dönüşü mü desem, Sam Amca mı desem, Kalpaklılar mı desem... Yok yok... Birini seçip ayrılmayacağım sanırım. Hepsinin yeri ayrı... Ferzan Gürel'in yapıtlarından "Şeftali Çiçekleri", "Evcilik Oyunu" ndan daha bir aşamalı..

Belki uğraşlarının değişik türde oluşu yüzünden, onlar sanatta daha somut, daha gerçekçi, benimki daha düşsel ve soyut. (Yaşamda ise ben daha gerçekçiyim.) Bu yüzden karamsarlığın ve iyimserliğin aşırı uçları, bir bakarsınız yansır şiirlerimde. Yine de iyiliğin, insanlığın utkusuna inancım genellikle ağır basar. Umutluyumdur kısaca...

BİRLİKTE SONSUZLAMAK SEV'Yİ

— Eşime, yılbaşı armağanı —

Hangi yoldan gelmiştik nasıl
uçsuz bucaksız o mağrada uyumuştuk
bana elmayı koparın dediler
sana: ek tohumların güzelliğini bunca
nasıl uyandırırıyorsak uyandık.

Ne iyi tam sözleştiğimiz çağda buluştuk
o evrensel büyük ağacın altında
çoğaldı dert dernek gördük nice yüzleri
ilk sende bildim sevgiyi insanca
tüm kişinin acıları gündüzleri
geçli sonsuzlaşmak için Sev'iyi...

Günlük uğraşların, aşların alınterinde
işledin dalgın örneğini mutluluğa
en ulu dallarına bir salıncak kurduk
yücelen göklerime bir bağ oldu yaşama
çocukların gözleri...

Ben gündelik işleri unuttur oldumsa şimdi
sen günbatımlarında daha bir yorulur oldunsa
çevremizde ne varsa kalmıyorsa diri
solsa da perdeler saçlarımız ağarsa da
bil ve bu küçük armağanım için beni bağışla
eskimez bu güzelliğinin şiiri!

Halil KOCAGÖZ

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

SEVi KOCAGÖZ'ün Gözüyle Halil Kocagöz

(Kocagöz'ler)

İpince, sapsarı ve güpgüzel. Öyle usul usul ki, sanki dokunsanız kırılacak, baksanız çatlıyacak bir "billür" u taşıyor hep... Sesi de usulcecek; sanki bir gizi kulağınıza fısıldarcasına. Oysa, eşcil, evcil ilişkilerindeki tutumlu, sağduyulu davranışları kesin mi kesin! Aradan şöyle bir 10 yılı aşkın süre geçmiş olacak; Halil'le bitişikliklerinin eşliğini anımsıyorum; yine böyleydi, yine uslu, duyarlılığı ağır basan bir kişiliği vardı; şimdileri 3 yumurcak eteğini çekelese de, cayamıyor o güzelim kendincelikten... Bu yordamında eşinin de payı epey gibime geldi. Halil hep soğukkanlı, hep saygılı, hep hoşgörülü bir dosttur da... Nazı geçeneri bile, canı sıkıntılında bocalatmaz, tedirgin etmez. Sofradayız ama, konu yine de hep kurcalanması sanat sorunları üstüne. Kendi açısından, düpedüz belirtiyor yargularını; belli ki, yoğun evişlerinin berisinde, tüm çağdaş sorunlarla da ilgili, özellikle sanatsal sorunlar üstüne dedikleri de ilginç. Sorularımı yine usul usul yanıtlıyor; ipince, sapsarı ve güpgüzel :

NİL METEOĞLU

— Öncelikle, eşinizin en belirgin özelliğini söyley misiniz? Bu özellik, bitişmenizde önemli bir etken oldu mu?

— Bence onun en önemli özelliği, yazarlıkta düşünürken, çevresini göremeyecek derecede dalgın oluşudur. Öyle ki, yemesini içmesini unuttur, sorularımı, çağrılarımı duymaz ve bazen onu, tablada bir sigarası tütüp dururken, bir yenisini yakmış bulurum... Tanışmamızda etken değildi bu!..

— Şairliği bir yana, sizce en ilginç erdemleri nelerdir?

— Genellikle her olaya iyimser bir gözle bakabilmesi...

— Eşiniz hukukçu da... Bu yetkinliğiyle, yargıya ya da avukat olmasını "Şair"liğine yeğler miydiniz?

— Hayır... Bir sanatçı eşe sahip olmak, bence, daha değerli bir mutluluktur. Burada Halil'in, şiirlerinde geçen bir sözü kullanmak isterim: Zaten "Ozan evrenin yargıcisidir."

— 3 çocuğun pırıl pırıl geleceğinden sorumlusunuz; kendi açımızdan hangi uğraşa özen göstermelerini isterdiniz?

— Hayatta, başarılı olabilmeleri için, yetenekleri ne ise o uğraşa yönelmelerini isterim. Daha kız, orta öğretimde, diğerleri de ilkokulda... Sanat eğilimleri de var. Bu yönde ilerlemelerini de gönülden isterim. Başarılı olmaları için de, onlara elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyorum.

— Eşinizin yapıtları içinde en beğendiğiniz ve hep belleğinizde kalmış bir şiiri?

— Yapıtlarından: YİTİK DUMAN ve ATATÜRK'ÜN IŞIĞI... Şiirleri arasında bir ayırım yapamıyorum. Hepsinin izlenimleri vardır belleğimde.

— Şunca yıllık beraberliğinizden kalan anılar?

— Bundan on yıl önce tam ensesinden sokan bir arı, yaşamına son veriyordu. Kalsiyum iğneleriyle komadan çıktı. O zamandan bu yana ben nerde bir arı görsem -bal arısı dışında- hep öldürmek isterim. O yine de engel olur, bir bezle tutup dışarı atmamı ister. Bu yüzden bu anı belleğimde hep yenilenmiş olur. Küçükken, iyi bir avcı olan babasının vuracağı kuşları bile kaçırmış... Bir de bazı olayları önceden bilmesine çok şaşarım, Halil'in...

olan-biten

● Tomris ve Turgut UYAR'lar iyice ısındılar Boğaziçi'ndeki yeni konutlarına; gebe bir dönemleri bu, kimbilir ne doğura?

● Edip CANSEVER içkiyi araladı, sınımsız bir çalışma dönemine hazırlanıyor şimdileri.

● Cahit İRGAT'ın sağlık durumu yeni bir sarsıntıda.

● Bekâr dostlardan Halil UYSAL, İstanbul konukluğu sırasında bu özelliğinden caymak zorunda kaldı. ozan-avcı Uysal'a şimdiden rastgele diyelim.

● İlhan BERK Başkent'e döneli şiir tartışmaları hızlanmış; genellikle Berk'in dön-geri'si üstüne oluyormuş bu tür lafazanlıklar.

● Kültür Sarayı'mızın göz-göregöre yarışından sonraki "tahkikat" sürüp gider. Bir suçlu aranıyor ya, O'nu mutlaka bulacağız. Bakmayın siz Büyük Meclis'teki "Yobaz" ın "feveran" ına; Almanya'dan kalkıp gelen sahne uzmanı Prof. Willi Ekle'nin sakalını

sıvazlayarak bu işe akıl erdiremeyeşine şiz bakmayın; suçluyu yakında bulup çıkaracağız.

● "Kazazede" Kültür Sarayı'mızın "basın danışmanı" arkadaşımız Hüsamettin Bozok ise, avuntuyu yine YEDİTEPE'ye özen göstererek buluyor.

● Ozan dostumuz Oğuz TANSEL bir mide kanaması geçirdi, şimdileri iyileşme döneminde; Güney'den çok çok geçmişölsunlar.

● Metin Eloğlu dostumuzun güftesinden Selmi Andak'ın bestesi GURBET YORGANI, Eddy Marnay'ın Fransızca söz-

leriyle basılarak Fransa'da satışa çıkarıldı. Anımsanırsa, bu şarkı ile Esin Afşar ALTIN ORFE şenliğinde üçüncülük almıştı. Şimdi de Gurbet Yorgani, Avrupa'da ilk kez notası basılan Türk folk şarkısı niteliğini taşıyor.

● Arkadaşımız Dr. Rauf AY-BEY, ilk şiir kitabı GÜNEŞ AĞACI'nı baskıya verdi; önümüzdeki günlerde şiir-severlere sunacak.

● Irak'ta, İstanbul'dan götürülenlerle "İslâm-Türk Silâhları Sergisi" epeyce ilgi uyandırdı. Yine geçen ay Bağdat'ta Ayşegül SARICA bir piyano resitali verdi. Bağdat televizyonu programına da alınan resitalinde Ayşegül çok başarılıydı.

● Dergimiz yöneticisi Atif Özbilen, geçen ay içinde Ankara'ya gitti ve başkent'in Güney Sanatçıları'yla bir "sohbet" toplantısı yaptı. Özbilen, şubat başında Mersin'de bir sergi açmayı düşünüyor. Fırsat bulursa sergisini Ankara'da ve İzmir'de yenileyecek.

BİR GARİP TREN

*Ellerimi çözdükleri gibi kırarcasına,
Bu kentten, bu sevgilerden ayrılmak;
Her sabah "Günaydın" dediğim çarşıdan,
Bunca zaman alıştığım havadan-sudan
Ayrılmak o kadar kolay mı sanıyorsunuz?*

*Küçük kırgınlıklardan sonraki barışmalardan,
Arkadaş bakışlarındaki içtenlikten ayrılmak;
Tertemiz, en çocuk gülmelerin aklımdan,
Dost ellerin dipdiri sıcaklığından
Ayrılmak o kadar kolay mı sanıyorsunuz?*

*Burası benim küçük memur yaşantımda
Hüzünlü bir istasyondur. Burdan ayrılmak;
İyi.kötü yaşayıp giderken, şunun şurasında,
Yaşamaktan dostlarım, sizlerin arasında,
Ayrılmak o kadar kolay mı sanıyorsunuz?*

Şahin CANDİR

aylak ve güzel

RUŞEN HAKKI

Desen : Suzan GÖKÇEK

Bir akşam, o incecik gövdesine yaraşan, çırpı bacaklarıyla döverdi kaldırımları. Aylaklığını bağırtı bağırtı, ama kendi usul-ince, sonunda giriverirdi kahvemize. Bir iskemleyle ilişir, ellerini masaya yayar, o ince-kokulu kalemleri andıran, güzel, a-lımlı parmaklarını kütürdetirdi.

Adını, memleketini, neyi sevip neyi sevmediğini, okurluğunu yazarlığını bilmeden sevdik O'nu. O aylaklığını bir Besparmak Çiçeği gibi yakasında taşıdıkaça, ezildik. Ne iş yaparsın diyemedik. Bırakın "ne iş yaparsın" demeyi, bir merhaba bile diyemedik. Çekindik. Merhabamız bir kocaman top gibi yuvarlanacak ve gidip o çırpı bacaklarına çarpacak, O'nu yıkacak diye korktuk. O incecikliği, o sessizliği hep ür-küttü bizi.

Bir ikindi üstü kahvede -camın dibinde- çayımı içiyordum. Yalnızdım. Hey hey-lydim. Caddenin hır gürüne hiç yakışmayan bir serçenin uçuşunu çiziyordum içi-me. Çıkageldi. Bir ötemdeki masaya otur-du, Ellerini yaydı.

Kuş, uçuşunu tamamlayıp ağaca kon-du. Caddenin hır gürü durdu. Dönüp bak-tım, bir Besparmak Çiçeği gibi yakasında taşıdığı aylaklığı az daha büyümüştü.

Kukumav kuşu...

Bizim oralarda böyle anılır, dedi, üç kath ahşap evin saçağındaki baykuşu göstere-rek.

Bizim oralıların eliyatkindir güzel şeylere: ipliği kilimlerle, söğütü sepetlerle... iyi boya vururlar, eğer vurulacaksa bir yerle-

re, bir şeylere. Herşeylere rakı içerler, gık-ları çıkmaz.

Bu benim işim. Yani aylaklık. Bana yakı-şanı da bu. Ellerim yazar-çizer elleridir: aylaklığı yazar, aylaklığı çizerim. Okur-yazar değilim, ama konu aylaklıksa eğer, gene de üstüme yoktur. Ressam değilim, ama gene de ben bilirim aylaklığın en gü-zel renklerini. Denemek ister misin?

Akasyanın gölgesi kaldırıma vurmuş. Ko-yu. Yeşil değil. Neden mi yeşil değil? O akasyanın işgüzarlığı. Sen hiç aylak akas-ya gördün mü? Ben bir kez gördüm, bizim oralarda. Toprağa vuran gölgesi yeşildi. Belki inanmayacaksınız ama, gerçekten yeşildi. Ben o sıralar daha çocuğum. İplik taşırdım, ama kilimlemezdim. Söğüt dalı taşırdım tâ bir saatlik yoldan ama sepet-lemezdim. Daha çocukluğumdan aylaklığa yatkın bir yanım vardı. Aylaklığı en güzel şekilde nasıl nasıl değerlendirebilirim, o-turur bir güzel hesaplardım. Günlük, haf-talık ve aylık plânlar yapardım. Evet, El-bette. Önceleri yadırganıyordum. Gîtide alıştılar. Aylaklığımın bir güzel yanı ol-duğunu kabullendiler. Sözsayıdır oldum bizim oralarda. Çünkü, aylaklık önce kafamı onardı. Söktü, yeniden çatıladı. Tez-gâhını kurdu, gereçlerini yığıdı. Ve bu gereçleri kullanarak düşünmenin bir tek yo-lu olmadığını saptadı.

Körü körüne bağlanmanın da, okuyarak bağlanmanın da pısrıklık olduğunu kav-radım.

Biliyorum, bütün emekçilerin sembolüdür. Besparmak Çiçeği. Ve ben aylaklığımı bir Besparmak Çiçeği gibi yakama taktıyor-sam...

ARA YERDE

Yağmurla güneşin arasında
Bulutlar doluşır durur
Kara kuşlar fırtına bekler
Nefrettir karşı duran sevgilere
Sevgisizler nefretsizler ara yerde
Mevsim değişince bir gecede
Şaşırır ağaçlar yapacağını...
Kıydır kalır ırmaktır akar
Uzaklaşır uzaklaşır görünmez olur
Çok ötelelerden sesler duyulur
Pişmanlık illiklere işlenmiş
Kapımızı zorlar sabaha dek
Gelmiyor, gelemeyiz, gelmeyecek
Yollar öylesine karanlık.

Rauf AYBEY

*

İKİNCİ KEZ YAŞAMA

İkinci kez başlarsam yaşama
En maviliklere götürsün beni denizler
Martılar tarasın saçlarımı
Kulaklarımı doldursun şırıltılar

İkinci kez başlarsam yaşama
Gideceğim yolu, dalgalar yazacak alınma
Ve yıkıyacak kötü yazgımı,
Köpükler...

İkinci kez başlarsam yaşama
Nasır tutacak ellerim, yeni uğraşlarla
Verimli ağaçlar yeşerecek us'umda
Tadılmamış meyvalar vereceğim insanlığa-

Rıza GERÇEK

YOLA DURAN

ben hep kendimi gezdiriyorum ıssız ovalarda
biraz küskün bir çocuk biraz yalnız
çünkü arıyorum eski günlerimi çünkü hiç
sonra başımı alıp gidiyorum

belki de dürtüsüydü bilinçaltımın
yok gecenin ışıklarıydı o hangi nisan
hangi eylülde gülerdim karanlıklara
iki kurşun saplanırdı alınma çiçek çiçek
şimdi hangi bulut o iyi ağustoslara

ben hep kendimi gezdiriyorum inanmazsınız
yeni şarkılar buluyorum gibi tıpkı sen
aralık kapılardan gelme dur allahımı seversen
bir daha gelme ben yağmuru hiç bilmezdim
şimdi hangi bulut o iyi ağustoslara

ve görüyorum işte gözlerin hiç bitmezdi
hele saçların o en uzun nisan
en güzel mayısta erken miydi başakların sesi
dur allahımı seversen o hangi şarkılardı şimdi unutulmuş
ve alıp başımı gidiyorum

Siyami ÖZEL

H. D. (HILDA DOOLITTLE)

Talât Sait Halman dostumuzun New York'tan gönderdiği Amerikalı şair Hilda Doolittle'dan 5 şiir sunuyoruz.

Not : Hilda Doolittle, şiirlerinde adını hep (H. D.) diye kısaltarak kullanmaktadır.

DAĞ PERİSİ

Çalkalan, deniz -
sivri çamlarını çalkala,
kara çamlarını ıslat
kayalarımızda,
yeşilini fırlat üstümüze,
köknar göleklerinde ört bizi.

★

DENİZ GÜLÜ

Gül, hasın gül,
yıpranmış, çiçek yapraklarıyla
kısıvrak,
cılız incecik çiçek,
yaprakları tek tük

ıslak bir gülden
çok daha sevimli,
fidanında tekbaşına -
anafora kapılmışsın.

Bodur kalmış, atılmışsın
küçücük yapraklarında kumlara-
yerinden kalkıyorsun
rüzgârla uçup giden
gevrek kumda.

Bahar gülünden
böyle keskin bir koku damlar mı
yaprakları sertleşince?

BAG

Gördüm ilk armudu
düşerken -
bal arayan, altın sırmalı,
sarı sürü
benden hızlı gitmiyordu,
(esirge bizi güzellikten)
canevimden vurulmuşçasına
çığlık atarak düştüm,
soydu bizi
tomurcuklarının,
esirge bizi güzellikten
meyva ağaçlarının.

Bal arayış
hiç durmadı,
gök kükredi onların şarkısıyla,
ben yapayalnız, bitkin.

Ey kaba saba
tanrısı bağın,
sunacaklarım var sana -
sen tekbaşına güzellikten yoksun-
tanrının oğlu,
esirge bizi güzellikten:

ye-lere düşmüş bu bademler,
yeşil kınlarından yeni sıyrılmış,
üzümler, kızıl mor,
böğürtlenlerinden
şarap damlıyor,
yarılmış narlar,
büzülmüş incirler,
eğ değmemiş ayvalar
getiriyorum sana sunmağa.

HAVUZ

Diri misin?
Dokunuyorum sana.
Balık gibi titriyorsun.
Ağımla örtüyorum seni.
Nesin sen - kısıvrak havuz?

★

FIRTINA

I

Ağaçları kasıp kavuruyorsun,
kırıyorsun dipdiri dah:
bembeyaz dal,
yeşil ezilmiş de
her yaprak yarık odun gibi şerha şerha.

II

Eziyorsun ağaçları
kara damlalarla,
dört dönüp çarpıyorsun:
koscoca bir yaprağı kırmışsın
rüzgârda -
fırılıyor dışarı,
debelenip çıkıyor, batıyor,
bir yeşil taş.

Çeviren
Talât Sait HALMAN

80 YAŞINDA OLACAKTI

Bu gün sekseninde olacaktı Ho Amca
Tam seksen yaşında, yaşasaydı
Yüz yaşında bir gün
Bir gün bin yaşında
Tarihin çağlar boyu taşıyacağı
Ötelere dalga dalga akışında.

Geçmiş dediğiniz neydi
Geçmiş bir yüce zamandı dönen geriye
Yığınların dudaklarında
Bir yiğit yüzüydü geçmiş
Hiçkırıklardan dönüşen.

Özgürlüktü, O düşündü hep
Büyüttü güller gibi
Özgürlük ve çiçekler
Yeşerdi benzer evrenlerden.

Yurt savunmak ne kutsalı
Genç ihtiyar çocuk çocuk
O bir anıt gibi en önde
Halk için yaşamak dedi halka adanmak
Yenilmez bir güç oldu sürgünlerde.

Ay ışığı sızardı demir parmaklıklardan
Acılar çelilmezcesine büyüktü
Açlık vardı, işkence vardı
Karanlıklar genede çöktü
Işığı güneş ansızın uzaklardan.

Bach Lien, genç bir Alman şairidir.

Orduların en önünde gördüler
İnsanların içinde bir yüce insandı
Barış diye ünedi evrene
Sonra Ey Vietnam diye haykırdı Ey Vietnam
Uğrunda ölünecek bağımsızlık vardı.

Vücut hapsedilirdi belki
Ama düşünceler asla
Öldü bütün ölenler gibi
Oysa ölümsüzdü Ho Amca.

Tepelerde bayraklaşır şimdiki
Çiçek çiçek yeşerir her yerde
Bütün Vietnam Kuzeyden Güneye
Eş ülkülerden büyüyen umut
Onun şarkısı bütün dillerde.

Çocukların gözlerinde ışıldar
Direndi ellerde Ho Amca
Bütün yüreklerdeki inanç
Tarlaların üzerinde gün doğumu
Sanki bir tutam ak-bulut şurada
Sanki hiç ölmemiş Ho Amca
Bir çift sandal kulübesinin önünde
İçerde bir açılmış kitap
Bir şarkı duyulur sevgilere adanan
Bir gaz lambasının gölgesinden
Bir pirinç kasesinden
Yeniden canlanır Ho Amca.

Bach Lien
Çeviren : Engin AŞKIN

ALİŞKANLIK ve DAVRANIŞLAR

M. Ağah ÖNEN

TOZ - TOPRAĞIN ETTİKLERİ

Yataklının ak saçlı kondöktörü, yüzlerce kez gidip geldiği Bağdat'ı anlatmakla bitiremiyor. Yolculuğumuz, onun bir masal gibi gelen hikâyelerini dinleyerek geçerken o, gün görmüş memurun her anlattığını bir de örnekle pekiştirmesi, il-gimizi büsbütün artırıyor. Iraklı yolculardan biri akşamları entarisini giyip, tepesine takkesini geçiriyor, tesbihini tıkırdatarak kompartımanın koltuğuna bağdaş kuruyordu. Kondüktör yavaşça fısıldadı: "Hiç çaktırmadan bakın, nasıl burnunu kurcalıyor?" Genç yolcu bir yandan tesbihini çekiyor, öte yandan habire burnunu ayıklayıp duruyordu. Bizimki açıkladı: "Ne yapsınlar, çölün tozu toprağı adamın il-gine işler. Kuru ve tozlu havanın burundaki kalıntısı insanı çok rahatsız eder. Hele siz Bağdat'a inin, daha neler göreceksiniz? Adam parmağını ta burnunun dibine kadar sokup, iyice ayıklamadan rahat edemez."

Burun karıştırmanın felsefe-

sini de dinledikten sonra Bağdat'ta bizimkinin epeyce abartmış olduğu bu davranışın sık raslanan ve pek de yadırganmayan bir alışkanlık olduğunu gördüm.

TESBİH

Tarihçesi Hıristiyanlığın doğuşunadek uzanan tesbihin Irak'ta ulusal bir eşya halini alıp, her üç kişiden birinin elinde dönüp durduğunu görürsünüz. Bir toplantıda, bir sohbet, tesbihi olmayan kimse, yanındaki tesbihini rica eder, biraz da o tıkırdatarak çekmeye başlar. Püskülü, kokusu, rengi, taşının değeri ile tesbih sohbetlerin aranağmesi gibi yalnız elden ele değil, dilden dile de dolaşır durur. Tesbihin doksandan dokuzluğı belli tapınma çevrelerinde kalmıştır. Otuz üçlük tesbih, dinsel işlevini yitirmiş, büyüklük oyuncağı olmuştur. Bir el alışkanlığı olarak bir el ve parmak tiki gibi sürüp gitmektedir. Tesbih çeşit ve niteliği öylesine ilginç meraklar yaratmıştır ki bizim paramızla on bin lira değerinde tesbihler olduğunu söylerler.

BİR UMUT

"bir umut" dedi. umutlandım yine açıldı bir kaç pencere güne karşı bir şeyler uçtu içimden ılıkça ürkeğe ve duygularım serçeleşti peşinden.

daha henüz bahardı. bir kır böceği konu ellerime. hop dedim uç dedim güldü ilk dudak büktü göz kırptı ardından "bir umut" dedi. umutlandım yine.

o böcek mi? uçtu mu? gitti mi? bize bir şeyler bırakmadı ya? örneğin bir selâm, bir parça hayırlı haber... ya!.. demek gitti gider...

kafama koydum, umudu yaşatmayacağım - sen karışma arkadaş - şu aldatmaları yok mu? şu boş çıkmaları... .. ve bir yerde ansızın kırılmaları...

ben kırıkçı mıyım?
ben, kırılan umutları birleştirmeye mi geldim sanırsınız? ben de insanım benim de kırılır bir yerlerim yüreğim! hey benim yufka yüreğim kırılır kırılır kırılırsınız ben kırıkçı mıyım?

Mahir Ersin GERMEÇ

ÜLKÜCÜLERİN BALLADI

- I -

SOGUK AGUSTOSLAR YASATACAKLAR SIZI DEDİLER
O S S U N DEDİK

HÜCRELER KORKUNC MU KORKUNC DEDİLER
O S S U N DEDİK

FRANGALAR DEDİLER.. TEL ÖRGÜLER BARAKALAR VESAİRE
O S S U N DEDİK

AMA DEDİLER ŞUDUR BUDUR..
O S S U N DEDİK

SONRA BİR BÜYÜKLENDİLER BİZE BİR KIZDILAR
SABAH ASACAKLAR DEDİLER SONRA
A S S I N L A R.. DEDİK

Ergun EVREN

Bir meraklı anlattı. Her yıl Mekke'de hac mevsimi satılan tesbihlerin yüzde doksam İstanbul'dan gelmiş. Tesbih yapım ve dış-satım (ihracı) konusunu meraklı bir gazetecimiz araştırırsa kimbilir daha neler ortaya çıkar? Mavi boncuk gibi tesbih de doğunun daha nice sürüp gideceği benzer bir inanç ve alışkanlık simgesidir. Bu yüzden bir geçim konusu olmuş. Bağdat çarşılarında her köşe başında bir tesbihçi yaratmıştır.

AÇIK - HAVA YATAKHANELERİ

Yılın sekiz ayı, sıcakın neler ettiğini anlatmak sonraya kalsın. Günün yirmi saati keskin sıcakın yakıp kavurduğu Irak'ta her şey yaza göre ayarlanmıştır. Günün herhangi bir saatinde bir ana caddenin kenarında, ya kıvrılıp, ya upuzun yatmış kimselere rastlarsınız. Gelip geçenlerin ayakları dibinde, yolların tozu-toprağı, taşların gürültüsü içinde derin bir uykuya dalmışlardır. Bir gölge parçasına sığınıp uzanan bu insanıkları Bağdat'ta kimse yadırgamaz, rahatsız da etmez; belediye ya da polis ise hiç mi hiç dokunmaz. Dokunulmazlığın ilginç bir çeşididir bu.

Bağdat'ta, evlerinin bahçesi olmayan yoksul kimseler, geceleri geç vakitlerede evlerinin kapısı önüne, sokaklara çıkıp otururlar. Evlerin serinletilmiş bahçelerinde oturanlar olsun bu fikirler olsun uykuya ancak gece yarısından sonra varabilirler. Irak'ta hemen herkes geceleri evlerinin damında yatar. Çatısız Irak evleri buna göre kurulmuştur.

Bir gece geç vakit bir yerden geliyordum. Kentin tam ortasında bir karakolun askerleri, karyolarını kaldırıma çıkarıp dizmişler, sokakta yatıyorlardı.

Otel, ev, karakol, kışla olsun, her yerde kimsenin içerde

yatamayacağı derece yaz sıcaklığında insanlar damlarda yatmak zorundadırlar.

KÖPEKLER

Bağdat'ta köpeklerin başıboş dolaşmasına şaşmamak gerekir. Gündüzün sıcaklığında ve kalabalığında pek ortalıkta görülmeyen bu hayvancıklar, geceleri çöp sandıklarının varillerin çevresinde toplar, sabahlara dek havlar dururlar. Bu derece başıboş olmalarına karşılık Bağdat'ta hiç kудuz olayı işitmediğim için acaba belediye bu hayvancıkları teker teker aşılatıyor mu dersiniz? Köpeklerin bu derece özgür olduğu başka bir başkent bilmem var mıdır?

TEMİZLİK - PİSLİK SORUNU

Bütün uygar görünümüne karşılık Bağdat'ta temizlikle pislik yan yana, iç içe, koyun koyuna yaşayıp dururlar. Daha birçok karışıklıkların bir arada var oluşu gibi. Sanırım doğunun ortak niteliklerinden biri de budur. Uygarlaşmanın geciktirdiği, yavaş yürüdüğü her ülke gibi Irak'ta da halkın sosyal düzeyi çadır yaşantısından kent yaşantısına geçiş bunalmı içindedir. Bağdat sokaklarında birçok doğulu başkentte görülebilecek sokağa geliş güzel tükürmek, köşebaşlarına işemek olağan bir davranıştır. Ancak bu yakışıksız davranışın yeri ve biçimi burada en çarpıcı görünümüyle gözler önündedir.

Otelimizin tam karşısına düşen Milli Savunma Bakanlığının köşesine küçük su dökenleri balkondan görmeğe biz de alışmıştık. Bir gün aynı köşeye birisinin büyük aptesti için çömeldiğini görünce şaşırıp kaldım. Milyonluk bir başkentte çöl alışkanlığı ve bedevilik gelenekleri sürüp gitmektedir. Koskoca kentte genel helâ yok denecek derecede azdır.

(Sürecek)

İLHAMİ EMİN

ve

TAŞ ÖTESİ

★

Nedim ORTA

İlhami Emin kim?

Yugoslavya'da yaşayan ve Türkçe yazan bir sanatçıdır İlhami Emin. 1931 de Rakoviç'te doğmuş, Üsküp Yüksek Pedagoji Okulu Edebiyat Bölümünü bitirmiştir.

Şair, oyun yazarı, tiyatro ve sinema eleştirmeni, çevirmen olarak isim yapmış olan sanatçı Üsküp'te yayınlanmakta olan SESLER Dergisi'nin kurucusu ve ilk Yazışmaları Müdürü'dür. Nova Makedonia Gazetesi'nde sinema eleştirileri yapmış olan ozan, şimdilerde Üsküp Radyo - Televizyonunda Türkçe yayınlar sorumlusudur.

İlhami Emin'i Türk okuruna Rauf Mutluay tanıtmıştı ilkin, 28 haziran 1970 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde.

Biz, Mutluay'ın yazısından hareket ederek ve göndermiş olduğu TAŞ ÖTESİ adlı yapıtı ile mektuplarından edindiğimiz bilgilerle Yugoslavya'da yaşayan ve Türkçe yazan bu sanatçıyı okurlarımızın karşısına çıkarmayı denedik.

"Ben uykusuzluklarımda
Sense eşyalarımızın uykularında
Bir daha kendini yokla
Güne neden bağlandığımı
Anla."

Böyle diyor İlhami Emin TAŞ ÖTESİ'nde ve devam ediyor :

"Bir ecin devesidir sanki aşan
İştihin Deveciler Mahallesi
Yalnızlığa bürünmüş olan
Kemer Köprü müdür tek kalan
Bir tek duvarcıma asılan
Bakışımın gölgesine
Adımlarımı bıraktım Söğütlük
Ellerinde sarmaşdolaşlı
Bir kuşcağız türküsü
Yeniden başladı tedirginlik
Geçti avareliğin
....."

(İŞTİP)

GİZLİ SEVGİ

Düşsel kırıklık nedendir,
Bir yerde suskunluğuma.
Kargımdır gereksindiğim
Seviminin tank kişilerini.
Ve uslarındaki sav bilimsiz.

Ama mut dolu bişey var
Seni her anımsadığımda,
Dudaklarına değin gelip dökülmeyen.
Büyü gibi, bulut gibi bişey
Benden sana giden.

Aytan UYAN

VİKTOR BOKOV

(Rusça aslından : İlhami EMİN)

SONSUZLUK

İlkyaz, şarap, güzellik sonu,
İnsan yüzü,
Doğru, iyilik sonsuzluğudur
Coşkunsuzluk sonsuzluğu!

Kendine deniz diyen
Suyun dalgaları sonsuzluğu,
Kendiliğinden hükülen
Ovayı bırakan buğday başakları
sonsuzluğu!

Karşıtlıklar sonsuzluğu -
Boradan sessizliğe!
Bu sabah güldün,
Oysa ağladın akşama!

Yaraların açık kalışıyla
İstekler sonsuzluğu.
Yasnaya Polyana'dan
Tolstoy'un uzaklara düşkünlüğü.

Yaşama adınla,
Tetikte kalan kanınla,
Bizleri gözliyen
Kısa süreli,
Elleri sınırlı
Sonsuzluk!

Sayın İlhami Emin'in Yugoslavya'dan gönderdiği "Çağdaş Rus Şiiri"nden 2 örneği Güney okurlarına sunuyoruz.

(İlhami Emin'in notu :

Viktor Bokov, 1914 yılında doğmuş. Ozanın şiirleri hep yenilikler peşinde. Bir an kısık soluklu, gürlemeyle çıkar az sonraları. Bulmacasal bir hava içindeyken hemen felsefeye düşer. Ne Voznesenski gibi derin düşünceli, ne de Yevtuzhenko kadar atılgan. Kendi kendine yaşayan bir özellik: İşte Viktor Bokov...)

İKİ IRMAK KONUŞMASI

— Bakire adlı ırmak,
Nerede sevgilin Don?
— Görmüyor musun?
Yanımda o!

— Hanginiz daha mavi?
— O.
— Hanginiz daha güçlü?
— Aşık olan.

— Aşık olan kim?
— Onunla ben,
— Öyleyse sizsiniz oğul
Bekliyen?

— Niye olmasın kız,
Zarar yok ondan.
Kız evlât da
Anadan!

İrmak ırmakla
Kucak kucak,
Sessiz akan
Üzgündür ancak.

Ardından, NE YAPMALI diyerek düşünmeye duruyor :

"Kuru ekmek mi kemirmeli"

Sonra da BAŞKA BİR TÜRKÜ'ye :

"Başka bir türkü bu türkü
Türküm nerede
Götürün bunu sarıya değişen
Tan ağartısına
....."

Tan ağartısına çok var daha. henüz gecedeyiz, yarı gecede, YARI GECE TÜRKÜSÜNE BAYILAN şiiriyle örnekler vermeyi yeterli buluyoruz şimdilik.

"Salt barların alkollü kaplarına
Dayanmaz yarı gecenin türküsü
....."

İlhami Emin çok yönlü bir sanatçı. Şiirin yanısıra eleştiriyi, oyunu, romanı ve de folkloru, atbaşı yürütüyor.

Makedon Türkleri'nin folklor ürünlerini derlemekte olan ozan, üç ayrı kitapta yayımlıyacak derlemelerini.

Türk Edebiyatını Makedonca'ya, Sırpça - Hırvatça'ya çevirerek geniş bir çaba içinde İlhami Emin. Türk Edebiyatını dış ülkede tanıtan, yayan bir Türk'tür.

Sözlerimizi, sanatçının TAŞ ÖTESİ adlı yapıtının kapak içindeki deyişleriyle bitirelim :

"Günün gözbebeğinde yel. Birdenbire başlıyan türkü. Adım adım aklı-karalı bir yol. Bugünün sokak, yarını göz. Çekici hem de sonsuz."

Çabası kutlu, yolu aydın olsun Türkçe yazmaya direnen dost sanatçı İlhami Emin'in...

YEDİTEPE YAYINLARI

- 50 lira karşılığında 50 lirahak çeşitli kitap ve Yeditepe dergisine bir yıllık parasız abone.
- Yeditepe'nin abone kampanyasına katılmız.
- Yeditepe'nin abone kampanyasını edebiyatsever dostlarımıza duyuruyoruz.
- Yeditepe'nin parasız örnek sayısını ve kitap listesini isteyiniz.
- P. K. 77 — İSTANBUL.

SERGİLER

HÜSNÜ ZÜBER, geçtiğimiz ay içinde grafik çalışmalarını Harbiye Şehir Galerisi'nde sergiledi. Özellikle elipsleriyle kişiliğini bulan ve ezilmiş Anadolu insanlarının yaşamını yansıtan sanatçı, bugüne dek, yurt içinde ve dışında başarılı sergiler açtı. Güney'in elinizdeki sayısının kapağını değerlendiren sanatçının; çeşitli sanat dergilerinde, şiir kitaplarında, antolojilerde ve şiir sergilerinde desenlerini sık sık görmek mümkün olabiliyor.

Aynı gün, aynı galeride, genç bir bayan sanatçının, **GÖNÜL PAKSOY**'ün resim sergisi vardı. Bayan Paksoy, ressam dostumuz Hasan Kavruk'un öğrencisiymiş. Öğretmenin ne denli etkisinde kaldığı besbelliydi. Öyle ki, o güzelim tablolarında "Gönül" imzası yerine "Kavruk" adını okuyabilseydik, hiç şaşmayacaktık.

ŞADAN BEZEYİŞ, Taksim Galerisi'nden sonra, Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde sergisini yeniledi.

Mizah çizeri sanatçılarımız, Darüşşafaka Sanat Galerisi'nde, "Türk Karikatür Sanatı'nın 100. Yılı Sergisi" ni açtılar. Eski ve yeni sanatçıların 150'yi aşkın çizimleri, sanatseverleri galeriye çektiği gibi, başında da geniş yankısı oldu. Bu sergiden sonra, aynı galeride, **SENIYE FENMEN** son yapıtlarını sergileyerek, bu alanda bir "karşıyaka" değerlendirmesini yaptı.

VIYANA FANTASTİK REALİZM OKULU resim sergisi, Ankara'dan sonra, 7-21 aralıkta İstanbul DGS Akademisi'nde açıldı. Basında yankısına rastlayamadığımız bu sergi, belki de sezon içinde gördüklerimizin ve göreceğimizin en ilginçlerinden. Sergiye katılan 28 sanatçıdan birinin Türk oluşu ayrıca özellik taşıyor: **EROL DENEÇ**; aslen müzisyen, 1941 yılında İstanbul'da doğmuş. Anton Lehmden tarafından 1961 yılında İstanbul GSA'nda keşfedilmiş. 1964 yılında Ernst Fuchs, Viyana'ya çağırılmış ve orada Prof. Hauser'in yanında sanat eğitimi yapmış. Sonradan; İstanbul, Paris, Bern, Zürih, Düsseldorf, Münih, Trieste ve Viyana'da sergiler açmış.

Melike (Abasıyanık) Kurtiç, Atilla Galatah, Mustafa Esirkuş ve Nuri İyem'in sergi eleştirilerini gelecek sayımızda sunacağız.

A. Ö.

ALDATMA BENİ GENÇLİĞİM

Akşamın mor bulutları süzülürken kıyıya
Ya birden eğilip tutuverirsen
Her zaman okşadığın küçük çenemi.
Ya gözlerin hapsederse gözlerimi içine
Söyleyiverirsen sevdiğini,
Kalbimin küçük çırpıntılarını gördüğünde
Bir yağmur bulutunun serinliği
Doluverirse içine...
Ya uzaklardan
Çok uzaklardan bir çocuğa söylenen ninniler
Geliverirse kulağına...

Yok sevdiceğim yok
Senin bildiğince değil gördüklerin...

Ben karanlık sokakların
Sonu gelmez geceleriyle doluyum
Koca koca hüznünle, kederlerle...
Ben bildiğince saf değilim
Çek çocuk gözlerini gözlerimden
Ellerini çek, kirlenmesin,
Kalbindeki bu saf sevgiyi sil
Filizlenmesin...

Ne aydınlık sabahlar bekliyorum
Ne mehtaplı gecelerin aşk fısıltılarını,
Ya ellerim kasılır ellerinde
Ya kanım donuklaşır,
Varsın kuşlar cıvılsasın
Çocuklara ninniler söylesin uzaklardan.
Sen yanılp da birgün
Sakin beni sevdiğini söylemiyesin...

Piyale GÖNÜLTAS

Hüsni Züher sergisinde, Atif Özblen ile.

BAŞKENT BİR SANATÇISINI DAHA YITIRIYOR

Evet, değerli şair Sadık Deniz'in ardından Ressam ve Koleksiyoner Hüsni Züher'i de İstanbul'a uğurluyoruz. Sanatçı, kişiliği yanında içten, dürüst ve nüktedanlığı ile de dostları arasında ün yapmıştır.

Züher, bence toplume sanatçılığın en güzel örneğini verenlerden biridir. Çünkü o, Anadoluyu karış karış dolaşmış, Anadolu insanının sorunlarını yakından görmüştür. Böylece eserleri de halkın sorunlarını buruk bir tatlılıkla vermiştir. Hiçbir çizgisinde nesnellikten ayrılmamıştır. Kendine özgü bir üslubu vardır. Çizgilerine patentini vurmuş başarılı bir ressamdır.

15 yıldır aralıksız düzenlediği 26 serginin çoğu Anadolu illerinde açılmıştır. Züher, böylece sanatını halkın ayağına götürerek gerçek toplum sanatçılığının sınavını vermiştir.

Yakararak dağlama yoluyla birleştirdiği 450 parça ağaç esya ve 600 Türk motifli koleksiyonu, Züher'in eşsiz sabrı, sanat dehası ve çalışkanlığının yurt çapında bir üründür.

Ayrıca Züher, tüm bu uğraşları yanında Türk folkloruna önemli katkıda bulunacak bir yapıtı da yakında yayınlıyacaktır. İş Bankası Kültür Yayınları arasında "Türk Süsleme Sanatı" adı ile çıkacak bu yapıt, sanatçının insan üstü çalışmasının bir ürünü olacaktır. Türk yazımında da gerekli ilgiyi göreceğine inanıyorum.

Bundan böyle Züher, sanatının en güzel ürünlerini İstanbul'da Yenilevent'deki evinde, büyük kentin tüm gürültülerinden uzak bir ipek böceği sabrı ve titizliği ile verecek.

Güngör ÖZMEN

YORGUN AVUNMALAR...

Mor bir akşam başlıyor yorgun göklerinde
Çıplak dağ yamaçlarında bir sessizce ölmeler
Buruk bir sıcaklıkla örtülüyor ince yollar
Ve bu yollar ardında rüzgârlı güz akşamları
Ve özgürlüğü arayan fakir köy insanları.
İnsanlar hep aynı karanlıklar ardında yorgun
Dar çıplak bir yaşamın dengesiz döneminde
Ölesiye umutla yaşayan tüm insan yığınları.
Bitimsiz köy acıları ve kan ağrıları
Böylece bir duruk sölene bağlanıyordu.
Fakir yürek başlarında bir ikinci türküsü
Hüzünlü başlamak en güzel sabahlara
O en güzel, o en yürekli, o en temiz,
Çizik bir yaşamı sulayan çığlıklarda
Tükenmesiz bir umut yağmuru yağıyordu.
Deli deli ağlayan geceleri ve gökleri
Ve başaklara uzanan elleri kanlı
Bir yaşama türküsü o ak tutkularla
Şimdi sen bilemezsin bu tuhaf sevi şiirlerini
Soluyan bir sancıdır hep yorgun gün avunmaları.

Selâhattin YAVUZKAPLAN

BİR SORUMUZ VAR

(5. sayfadan)

mak, han hamam yaptırmak, araba modelleriyle oynamak, Avrupadan giyinmek bir vurgularımızda bir de onlarda. Toplumun kimlere sahip çıktığı ortada. Onlar bir evrensel olabilseler toplumun vereceği daha çok şey var onlara ya, olamıyorlar.

Bu koşullar altında yazarlarımızın evrensel olmasını beklemek, yokluk içindeki adamın, "Nasıl zengin oldum" adlı kitap yazmasına benziyor.

ERHAN TIGLI

Bence, günümüz Türkiye'sini çağdaş ve evrensel denebilecek bir ortamda gereğince yansıtan ve de yansıtacak olan ozan, hiç susmaması, yurt ve dünya sorunlarını coşkunlukla dillendirip, tüm hayınlıkların önüne şiirden dağlarıyla yığıtçe dikilişi nedeniyle Fazıl Hüsni Dağlarca, ikinci adam: Ceyhan Atuf Kansu'dur.

Roman konusunda orta direk Yaşar Kemal'i görüyorum.

Oyun yazarlığında Haldun Taner ise bir başka dağlarca hüviyetinde. (Türk) epik tiyatro örneği vermek, Keşanlı Ali'yi ortaya çıkarmak, eşeğin gölgesi'ni, dana altında buzağı arayanların yırtınmasına aldirmadan, gün ışığına çıkarmak, Kabare Tiyatrosu, Devekuşu simgesi, Vatan Kurtaran Şaban'ları vermek az şey mi?..

Resim konusunda adamım Bedri Rahmi Eyüboğlu'dur, kim ne derse desin!

Sahne sanatçıları olarak

Kenter Kardeşler'e güveniyorum. Nedeni ise sanat konusunda yaptıkları son atılımlardır.

Diğer dallarda yukarıdaki nitelikleri taşıyan pek babayıt göremiyorum. Nedenini ise pek kestiremeyeceğim. Belki ortam sisseli, belki kişilikleri gizli? Ya da bana "Aşikâr" değiller!..

Eğer pek erken ölmeleride daha doğrusu ölmek zorunda bırakılmasalardı. bu listeye Orhan Kemal'e Sermet Çağan'ı eklemek isterdim ama ne çare...

İHSAN TOPÇU

Ozanlarımız: Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Ayhan Kırda, Tekin Sönmez, Sezai Karakoç, Ertuğrul Oğuz ve Hasan Hüseyin Korkmazgil.

Romancılarımız: Hasan İzzettin Dinamo, Yaşar Kemal, Erol Toy.

Öykücülerimiz: Sabahat Erimir.

Oyun yazarlarımız: Necati Cumalı.

Resim, yontu, seramik alanında eleştirme yapacak kadar bilgim olmadığını açıklamak isterim.

Müzikçilerimiz: Erkin Koray, Barış Manço, Fikret Kızılok, Cem Karaca.

Sahne sanatçılarımız: Yıldız Kenter, Müşfik Kenter, Altan Erbulak, Sadri Alışık, Kenan Büke, Asuman Arsan, Nejat Uygur.

Yukarıdaki sanatçıları seçiş nedenlerimi açıklamaktan kaçınıyorum. Çünkü insanoğlu her an değişmeye elverişli bir yaratıktır. Ne olur ne olmaz, değil mi ya...

Dışarda Sanat Olayları

KANADA'dan (Engin Aşkın) :

● Kanada'nın yaşayan en büyük şair ve şarkıcısı olan Leonard Cohen'in son Toronto konserini 4 bin kişi izledi. Programının ilk bölümünde şiir okuyan Leonard Cohen, ikinci bölümde, Bob Dylan'ın şarkılarına benzeyen ve çoğu sosyal nitelikli kendi parçalarını söyledi.

● Kanada Milli Balesi'nin getireceği Avusturalya Balesi'nde ünlü bale yıldızı Rudolf Nureyev de bulunacak. Toronto'nun ünlü sanat ve konser salonu O'Keefe Center'de sunulacak olan bale gösterilerinin bir bölümünde, Kanada Milli Balesi, ünlü balelerden parçalar hazırlıyor.

● Ünlü "Hair" adlı "rock" müzikali, Kanada'nın çeşitli şehirlerinde seyirci rekorları kırmaya devam ediyor. Türkiye'de -yanlış olarak bir seks gösterisi niteliğiyle tanıtılan bu muhteşem gösteri, Los Angeles'te ikinci yılını tamamladı. "Hair", evrensel barış, iyilik ve sevgiyi yücelten soyut kavramlı bir eserdir.

● Kanada ve Amerika'da, son yılların en büyük ses yıldızlarından biri olarak nitelenen folk şarkıcısı Ann Murray, Toronto'da verdiği konserde herkesi büyüledi. Ann Murray'ın repertuarı, büyük bir insancılıkla örülü, Kuzey Amerika halk şarkılarının en güzelleriyle doluydu.

● 1920 dönemlerinde Toronto Star gazetesinin muhabiri olarak İstanbul'a gelmiş olan Ernest Hemingway'in, Toronto'daki evinin müze haline sokulması önerildi. Bir genç Kanadalı yazara ait olan öneri, Eyalet Hükümetince inceleniyor.

● Bütün Kanada'da süren "Beethoven Ayı", muhteşem müzik şölenleriyle yılın olayı niteliğini edindi. İrili ufaklı birçok şehirdeki konserlerde, dev kompozitörün eserleri durmadan çalınıyor. Toronto Senfoni Orkestrası, büyük icracı Çekoslovak Karel Anceri yönetiminde şaheser konserler sunuyor.

● Toronto'daki özel tiyatrolardan "Poor Alex", iki aydır, "The Jest Society" adlı toplumsal bir yergi sahneliyor. Eleştirilenlerin övgüsünü kazanan oyun, Kanada'nın toplumsal sorunlarını ele alıyor.

● Yeni gösterilmeye başlanan renkli bir Kanada filmi, gerek Amerika'da, gerek Kanada'da hayranlık uyandırmaya devam ediyor. "ABD Film Eleştirilenleri Armağanı" verilen film, çekimi özellikle, mesajcı hikâyesiyle dikkati çekiyor. İki Kanadalının yaşam dramını konu edinen film, şiirli anlatım dili ve oyunculuk yönüyle övülüyor. Filmin adı: "Goin Down the Road."

TUTSAK ZAMAN

Kapalı bütün pencereler
O güzelim aydınlığa karşın
Zaman tutsaklanmış
Yıkak kuytu köşelerde

Gözler tek tek kapanmış
Bütün iyi yapıtlara değin
Birilerini görmüşler çamura
Karanlık gecede boğulsun diye.

Küçük çocuk, ellerini açmış
Geleceği tutmak için
Kaçmak ister o yana
Bu yana, çok uzaklara.

Çesme başında testisini doldurur
Güzelim köylü kıza
Ağzında türküsü, testide suyu
Bütün sevilere inat.

Kışların doruğundayken
Dağların çektiği sancı,
Sancı değil
Tutsaklanmış zaman içinde.

Güler GÜNGÖR

Desen : Bekir Alan

TEMMUZDAN KALAN ELLERİM

Temmuzlar geçiyor gözlerimden:
sarı başaklı, gelincik tatlısı, işsiz
güçsüz.

En büyük sıcakları astım takvimlere.
Bir tren bıcağıyla Torosların karnını.
Kürdo'yu vurdular pamuk düşeriken.

Bir kız saçı örüdü, bisikletin pedallarına.

Temmuzlar geçti. Toprak yaktı Ayşe'nin dudaklarını. Suya değdi etkeleri kaplumbağanın.

Yaşamayı ikiye böldüler ansız. "Sen benim ekmeğim, suyum, çorbam ve Tanrıçamsın!" dedi ozan.

Kumral saçlarını soktum ceplerime. Ceplerimi sevdim.

Yeşilada'da, Marmacık'ta gezdik. Martılar deydi suratımıza. Denizi tuttuk.

Akşam karanlığında başladı hersey, tuttum ellerinden...

Temmuzlar geldi aklıma. Yağmur kirlî çocuklarını yıkadı evrenin. İlk kışlardan ölü mevsimler geldi. Yaşamaya gitti leylekler.

Dik göğüslerine baktım utanarak. Sokuldum usulca. Kediler gibi, anlamadan konuştuk. Her gülüşünü sattım aldım. "Sevinçliyim!" dedi. Mutluymuş kollarımdayken.

Nazmi ŞENTÜRK

Zoltân'ın dört dişi eksik, ağzının çukurlaşması o yüzden. Saçları da seyrekleşmiş. Başu kepekli, Alkol ile bir masaj yapsa ona..

"Eskisi gibi seviyorum seni. Hatta, daha da çok! Göreceksin, ne mutlu yaşıyacağız!"

"Ben buradan kurtuluncaya kadar... gençsin, güzelsin... şayet biri çıkarsa karşına.. yalnızlık zordur."

"Benim için yalnız sen varsın! Herşey yeniden başlayacağız! Göreceksin nasıl yaşıyacağız..."

"...biri çıkarsa karşına..."

"Paketi aldın mı?"

"İçinden yedim bile. Ciğer parçacıkları..."

Ağzının kenarına biriken gözyaşlarını dili ile yalanarak siliyor.

"Seni göğsüme bastırabileceğimi şanıştım."

"Hayatım..."

"Elini bile tutamıyorum."

Gardıyan, aralarında bir aşıya bir yukarıya gidip geliyor. Kepçe kulakları gözlerini sanki bir sağa, bir sola çekiyor gibi.

"Anneciğim. Ya o biçarecik..."

"Senden haber alalı tansiyonu düştü."

"Ya sen..." Gardiyanın, sırtını kendilerine dönmesini bekliyor.

"Çok uğraştılar mı seninle?"

"Sen kendinden anlat."

"Hastanede idim. Bir yığın iğne yaptılar. Söyle, uğraştılar mı seninle de?"

"Beni merak etme."

"Ya işin... herhalde hemen..."

"Yapacak iş mi yok bana?"

"Altın saatimi sat. Kitaplarımı da."

"Dedim ya, yapacak iş çok benim için..."

"Sat kitaplığımın hepsini. Esvalara bağlı değilim artık. Hiçbir şeye bağlı değilim. Yalnız sen... seni..."

Gardıyanın postalarını iç yağ ile yağlamışlar. Pabuç boyası da alınacak. Boya, benzin, çamaşır tozu. Kripton elektrik ampülü, Parker dolma kalem, bir de hartuş. Hepsini de öyle masraf ki...

"Hastanedeymi mi dedin?" diye sordu ürküntüyle.

Ürküntü duydu, çünkü onun korkmadığını hissetmişti. İstiraba böyle kolay mı alışılır? Yahut da bilinç altındaki bençillik mi acılara yaklaştırmıyor insanı?

"Gördün mü, buradayım, iyiyim." Zoltân gülümsemeye çalışıyor, ama yüzü ciddi kalıyor, sanki bu akan burunla, gözyaşlarının aşındırdığı yüzle ciddi kalmak, ya da kalmamak olanağını ölçer gibidir.

"Saati satacağına söz ver. Önce saati, sonra kitapları. İş peşinde koşmana, boyun bükmene, küçük düşürülmene dayanmam. İçimin rahat etmesi için... yani bu durumda bana ne kadar olanak bulunabilirse.....n'olursun, satacağına söz ver... canım benim..."

Sokakta kocasının o yalvarış, ısrarlı, "söz ver canım!" sözleri hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Söz verdi. Sonra ikisi de sustular. Daha söylemek istedikleri vardı, söyleyemedi. Demir parmaklık, gardiyan... Aralarında parmaklık, eli eline dokunmadan... Başında sanki ikinci bir baş daha var, tenekeken ve bu teneke baş sallıyor, birinci baş çarpıp, önceden hazırlanmış sözleri dağıtıyor. Belli etmeden saatına bir göz attı. Dakikalar zor ilerliyor. Daha beş uzun dakika var. "Kendine iyi bak, tatlım!" Ne de boş bir cümle! Nasıl baksındı kendine?. Bu cümle ile de bari vakit geçmiş oldu. Bir daha gelişinde söyleyeceklerini bir kâğıza önceden yazacak. Kapıcıya her ay bir zarf bırakan küçük çocuğu da unuttu. Zarfın üzerine, çocuk yazısı ile (İzsof İren için) yazılıdır. Ve içinde de bir yüzük. Son iki dakikayı da ağlamakla doldurdu. Bu ağlamanın kendisini ne kadar hafiflettiğini, sanki bir yükten kurtulmuş gibi olduğunu ilerde Zoltân'a itiraf edecek. O anda, aklından konuşmak zorunluğunda bulunduğundan başka bir şey geçmiyordu ve bunu da gözyaşlarıyla

le içinden akıttı. Hiç bu açıklanabilir mi?

Bir elinde süt şişeleri, ötekinde ucuz bir valiz, Patyolat temizleme evine kirli çamaşır götürüyor. Çeviri işi ile de gecenin yarısına kadar uğraşıp didindi. Ekskavatör, sondaj kulesi vs. gibi, baraj inşaatının teknik deyimlerinin Macarcasını bile bilmiyor, kaldı ki Rusçası. Rüyasında Zoltân'ı gördü; çevirinin bir sayfasını kontrol ediyormuş, kolları arkadaymış, sayfaları çeviremiyormuş. Annesi de mendiliyle bir yumak yapmış, sadece; "küçükken, onun saçını papatyaya suyuyla yıkardım!" diyor. başka birşey söylemiyormuş.

Zoltân'dan iki ayda iki mektup. Arzu, sevgi ve şefkat dolu. Ayrılış sözleri de sevgi ve uyarı doluydu: "Kitaplarımı sat. İkimizin de içini rahat ettirebilecek bir şey verirler elbet. Nyugat serisinden bir de manto al kendine, böyle bir şey olsun ki, koluna girdiğim zaman, dirseklerinden hemen aşınvermesin."

Jutka, selâmlaşmamak için, bir nalburun vitrinini seyre daldı. Günün en işlek saatında, onun bu soğuk davranışına karşılık, boynuna sarılmak, onu öpmek geldi içinden. Jutka ancak buna layıktı!

"İra!"

Birden duruveriyor, süt şişesinin mavi staniyolu kapağını içeri itiyor. Parmağının ucunu mekanik bir hareketle, mantosuna sürüyor. Salıncaklı bir koltuk gibi, bir öne bir arkaya yalpalanıyor. Bu sabah uyanınca... Uyanmadı ki, Ne gazetenin mektup kutusuna atılışının huşurtısını, ne de muşamba üzerine düştüğü zaman pat diye çıkardığı sesi duydu. Terliğinin sökülümüş auyarından fırlamış pamuk parçalarının tabanına sürtüşünü de hissetmedi.

AMBULANS SERVİS

47 77 44

YAKININIZ - YAKINIMIZDIR

Hastalarınıza karşı sizin kadar hassasız.

Dr. Sedat Pınar'ın mesuliyetinde ilk yardım teçhizatlı.

ÖZEL AMBULANS'larımız hizmetinizdedir.

Güney : 104

basın rehberi

SİZİN İÇİN

BASIN REHBERİ

Basında ilgili kurumlar, kurumlar, yazarlar için
Taktikler ve raporlama usulleri ve diğerleri.
Taktikler ve gazetelerin işlevleri, gazetelerin amaçları.
Taktikler ve reklamların ve reklamların işlevleri.
TBT ile ve reklamların uygulanma usulleri ve
bu konularla ilgili diğer konular.

Yazarlar için REHBERİ

Yazın 100 sayfa, 10 broşür, 100 adetlik arşivler
Güncellenen versiyon.

ADRES: Yusuf Toprak P.K. 34 Yayıncılık ANKARA

"İra!"

Bu dört duvar arasına sıkışıp kalan bir ses değil. Sokağın gürültüsü, otomobillerin, motosikletlerin patırtısı, tramvayların fren gıcırtiları, gelip geçenlerin tapırtıları ile karışan bir ses.

Hızla arkasını dönüyor ve sesin geldiği yöne koşuyor.

İki kol omuzundan kavriyor, bu aç, obur kollar, süt şişeleriyle, valiziyle yutarcasına ona sarılıyorlar.

"Sen... burdasın ha!.. Yüzünü Zoltân'ın avucuna gömüyor. Sen... sensin... Artık hiç kuşkun yok!"

Zoltân'ın sivri kemikleri, banyonun buharını deliyor gibi. Kürek kemikleri sanki birer et satırı. Sevgilim... karnın bu kadar içeri çökmüş demek? Dizlerin de hörgüç gibi çıkmış. Barj ovayım bu sevimsiz hörgüçü!

Ağzı Zoltân'ın sabunköpüğüne gömülü dizinde. Öpüyor, oğuyor, kuruluyor. Sonra, altın saati avucuna koyuyor: "Tak şunu!"

Odadaki kitaplığın önünde duruyorlar. Hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalışıyor. Nyugat-serisinden manto işi olmaması. Zihninde karşılığını hazırlıyor, söylüyor, tartışıyor, yatıştırıyor.

Zoltân kitaplarla tıklım tıklım dolu raflara, gözlerini bir açıp, bir kapayıp, şaşkın şaşkın bakıyor. Dudakları arasındaki sigarası zıplar gibi. İki adım ilerliyor, bakışlarını bir şey inceleyen gibi, kitaplarının dizisi üzerinde gezdiriyor. Cömeliyor, sonra ayakkuçularına yükseliyor. "Yiyecek bir şey getireyim mi?"

Bunu, sadece Zoltân'ın kendini heyecana daha fazla kapırmaması için söylüyor. Kitaplarına yüreği sızlanarak nasıl da sokuluyor...

"Canın ne istiyor?"

Zoltân başını sallıyor.

Şimdi konuşacak: "ne kadar da rica etmiştim... hani söz de vermiştin..." diyecek.

Bir susku; bu susku içinde, soluk alışları bile işitiliyor.

En sonunda Zoltân'ın sesi duyuluyor. "Bir Dickens ek-sik!"

güney güney güney güney güney güney